

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

COVID-19 KÜRESEL SALGININDA YEREL BASIN:
İSTANBUL ÖRNEĞİ

İLETİŞİM BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

DERVİŞ ERKAN

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Selami ÖZSOY

BOLU, OCAK 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Derviş ERKAN tarafından hazırlanan “**COVID-19 KÜRESEL SALGININDA YEREL BASIN: İSTANBUL ÖRNEĞİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı İletişim Bilimleri Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 3/01/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Prof. Dr. Selami ÖZSOY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Rengim SİNE NAZLI
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Kemal AVCI
Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı yüzde 30'u geçmemektedir.

DERVİŞ ERKAN

ÖZET

COVID-19 KÜRESEL SALGININDA YEREL BASIN: İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DERVİŞ ERKAN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

İLETİŞİM BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. SELAMİ ÖZSOY

BOLU, OCAK - 2025

X + 99 sayfa

Bu çalışmanın amacı, tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinin İstanbul'da yayın yapan yerel basına etkilerini irdelemektir. Ekonomi başta olmak üzere, birçok sorunu bulunan yerel basın kuruluşlarının, tüm dünyayı sarsan Covid-19 küresel salgını sürecindeki durumu, İstanbul'da basılı olarak yayın yapan yerel gazeteler üzerinden araştırılmıştır. Bu doğrultuda, çalışmada genel olarak Türk basın tarihi ve yerel basın tarihine değinilerek, günümüzde İstanbul'da yerel basının durumu, Covid-19 pandemisi ve Türkiye'deki seyri üzerinde durulmuştur. Konuyla ilgili veri toplamak amacıyla İstanbul ilinde basılı olarak faaliyet gösteren yerel gazetelerde görev yapan 10 gazeteci ile görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak örnekleme dahil edilen yerel gazetelerin mensuplarıyla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Yapılan çalışma kapsamında, pandemi öncesinde de pek çok sorunlarla birlikte sıkıntılı zamanlardan geçen İstanbul yerel basınının, Covid-19 pandemisinden olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında yüz yüze gerçekleşen görüşmeler sonucunda elde edilen verilerden yerel basın sektörüne ve yetkililere önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELE: Yerel Basın, Covid-19, Koronavirüs, Pandemi, İstanbul Yerel Basını

ABSTRACT

LOCAL PRESS IN COVID-19 GLOBAL PANDEMIC: İSTANBUL

EXAMPLE

MASTER THESIS

DERVİŞ ERKAN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF COMMUNICATION SCIENCES

(SUPERVISOR: PROF. DR. SELAMİ ÖZSOY)

BOLU, JANUARY 2025

X + 99 pages

The aim of this study is to examine the effects of the Covid-19 pandemic, which has affected the whole world, on the local press in İstanbul. The situation of local media organizations, which have many problems, especially the economy, during the Covid-19 global pandemic that shook the whole world, was investigated through local newspapers published in print in Istanbul. In this direction, the study focuses on the history of the Turkish press and the history of the local press in general, the status of the local press in Istanbul today, what the Covid-19 pandemic is and its course in Turkey. In order to collect data on the subject, 10 journalists working in local newspapers operating in print in the province of Istanbul were interviewed. Within the scope of the study, it was determined that the local press of Istanbul, which had been going through difficult times with many problems before the pandemic, was negatively affected by the Covid-19 pandemic. Within the scope of the study, some suggestions were tried to be made to the local press sector and the authorities from the data obtained as a result of face-to-face interviews.

KEYWORDS: Local Press, Covid-19, Coronavirüs, Pandemic, İstanbul Local Press

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iiv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	viii
FOTOĞRAF LİSTESİ	iix
TEŞEKKÜR	x

1. GİRİŞ.....	11
1.1 Gazete'nin Tanımı	144
1.2 Türk Basın Tarihi.....	15
1.3 Yerel Basın	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.1
1.3.1 Yerel Basın'ın Dijitalleşmesi	34
1.3.2 Dijitalleşme ile Gelen Dezenformasyonun Yerel Basına Etkisi.....	38
1.4 İstanbul'da Gazetecilik Faaliyetleri	39
1.5 Koronavirüs'e genel Bir Bakış	40
2. METERYAL VE YÖNTEM	44
2.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	44
2.2 Verilerin Toplanması	44
2.3 Verilerin Analizi	45
2.4 Araştırmanın Amacı	45
2.5 Araştırmanın Önemi	45
2.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	46
3. BULGULAR	47
3.1 Katılımcıların Demografik Özellikleri	47
3.2 Görüşmeden Elde Edilen Verilerin Analizi	49
3.2.1 Türkiye'de Yerel Basının Temel Sorunları	49
3.2.2 Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basın'ın İşleyişine Etkisi	51
3.2.3 Resmi İlan Desteği	52
3.2.4 Covid-19 Küresel Salgınının İstanbul Yerel Basınının İlan Gelirleri ve Baskı Sayısına Etkisi	54
3.2.5 Pandemi Sürecinde Vatandaşların Yerel Basın'a Yaklaşımı	55
3.2.6 Pandemi Sürecinde Yerel Basın'ın Salgının Seyri ile İlgili Teknik Verilere Ulaşması	56
3.2.7 Covid-19 Küresel Salgını'nın Yerel Basın'ın Dijitalleşmesine Etkisi	57
3.2.8 Covid-19 Pandemisi Sonrası Yerel Basın'ın Son Durumu	58
3.2.9 Salgın Hastalıklar veya Depremler gibi Olağan Dışı Hallerin Gazeteciliğe Etkisi	59

3.2.10 İstanbul Yerel Basınına Göre Yerel Basının Geleceği	60
4. TARTIŞMA	61
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	62
KAYNAKLAR	67
EKLER.....	70

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan Günlük Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	23
Tablo 2. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan Haftalık Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	26
Tablo 3. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan On Beş Günlük Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	27
Tablo 4. Resmi İlan Desteğinden Yararlanarak Aylık Yayın Yapan Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	28
Tablo 5. Resmi İlan Desteğinden Yararlanarak İki Aylık Periyotta Yayın Yapan Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	29
Tablo 6. Resmi İlan Desteğinden Yararlanarak Üç Aylık Periyotta Yayın Yapan Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	29
Tablo 7. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan İnternet Haber Sitelerinin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).	30
Tablo 8. Katılımcıların Demografik Özellikleri.	48

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 1. Vekay-i Mısriye Gazetesi'nin İlk Sayısı	16
Fotoğraf 3. Takvim-i Vakayi Gazetesi'nin İlk Sayısı	17

TEŞEKKÜR

Alaylı bir gazeteci olarak başladığım meslek hayatıma, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde süren 4 yıllık lisans eğitimim sonrasında mektepli-okullu bir gazeteci olarak devam etmekteyim. Lisans eğitimim sonrası, 2023 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programında başladığım yüksek lisans eğitimim boyunca, küçük yaştan beri yerel basın içerisinde olan bir gazeteci olarak, tez konumun her zaman yerel basın üzerine olması gerektiğine inanıp, adımlarımı hep bu yönde attım. Bu minvalde, 'Covid-19 Küresel Salgınında Yerel Basın: İstanbul Örneği' başlıklı tezimle yüksek lisans eğitimimi tamamlamanın haklı gururunu yaşıyorum.

Çalışmam sırasında bilgi ve tecrübesini, 4 yıllık lisans eğitimimde olduğu gibi her daim benimle paylaşan, yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Selami Özsoy'a ve tez çalışmam boyunca yanımda olan Doç. Dr. Rengim Sine Nazlı'ya, İstanbul'da basılı olarak bu zor mesleği icra eden yerel gazetelerin sahibi ve çalışanlarına, hayatım boyunca, karşılaştığım her zorlukta her daim arkamda olan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme, teşekkürü bir borç bilirim, iyi ki varsınız...

Derviş ERKAN

1. GİRİŞ

Yerel basın, bulunduğu bölgenin veya yörenin doğrudan haber kaynaklarıdır. Yerel basın kuruluşlarında çalışan gazeteciler, yaygın basın kuruluşlarında çalışan gazetecilere göre yaşadıkları bölgenin demografik ve kültürel değerleri başta olmak üzere sorunlarını, içerisinde yaşayan bir fert oldukları için, daha iyi tahlil ederek, dar ve sınırlı olan alanda, konuyu etkili bir şekilde gündeme getirmektedir. Türkiye’de yerel basının başlangıcı 1864 yılına dayanmaktadır. 1864 yılında Osmanlı Devleti döneminde yayımlanan Vilayet Nizamnamesi’nin ardından, Osmanlı Devleti; eyalet sisteminden vilayet sistemine geçmiş, vilayetlerde kurulan matbaalarda basılan, daha çok hükümetten gelen duyurulara ve yerel ölçekte gerçekleşen olaylara yer verilen gazeteler kurulmuştur.

1864’ten günümüze varlığını devam ettiren yerel basın kuruluşları, yerel değerlerin sürekli canlı ve işlevsel halde olmasına katkı sunmaktadır. Yerel basın kuruluşları, yayın yaptığı bölgenin sorunlarını gündemde tutarak, toplumsal açıdan yöneticiler üzerinde bir etki ve vatandaşlar adına baskı oluşturmaktadır. Bu süreçte, yerel basının başta ekonomik olmak üzere; etik, çalışan sayısı ve yetersizliği, içerik, tiraj ve teknik yetersizlik ve benzeri sorunu bulunmaktadır.

Basın sektörü; yaygın, bölgesel ya da yerel fark etmeksizin, tüm dünyayı ve Türkiye’yi Mart 2020’den itibaren etkileyen, Covid-19 küresel salgınından olumsuz etkilenmiştir. 2020 yılının Mart ayından itibaren vaka sayılarındaki artışla ortaya çıkan Covid-19 küresel salgını, iki yıl boyunca şiddetli olarak, geriye kalan zaman diliminde de aşı ve alınan tedbirlere bağlı olarak hafif şekilde tüm insanlığı etkisi altına almıştır. Koronavirüs küresel salgınından olumsuz etkilenen ve faaliyetleri durma noktasına gelen meslekler arasında basın sektörü de bulunmaktadır. Defaatle üzerinde durulduğu gibi ekonomi başta olmak üzere birçok sorunu bulunan yerel basın, Covid-19 pandemisi sürecinde de artan ekonomik sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır. Çeşitli kalemlerde artan maliyetler ile pandemi öncesinde de sorunlar yaşayan birçok yerel basın kuruluşu, pandemi sürecinde basılı yayınlarının tirajını yarıdan daha fazla düşürmüş veya tamamen durdurmak durumunda kalmıştır. Güç şartlarda gazetelerini basarak okuyucularıyla

buluřturmak isteyen gazeteler ise pandemi sürecinde bulař hızının dūřūrūlmesi adına, okuyucuların gazetelerin basılı hallerini istememesi ile karřı karřıya kalmıřtır.

Basın İlan Kurumu tarafından yaygın, bölgesel ve yerel olarak hizmet veren gazetelere sağlanan resmi ilan desteğine rağmen yerel basın ekonomik olarak sorun yaşamaya devam etmektedir. Resmi ilan desteğinden yararlanamayan gazeteler açısından incelendiğinde, bu durumun daha da olumsuz bir tablo oluşturduğu görülmektedir. Özellikle artan baskı masraflarına bağlı olarak, Türkiye genelinde pek çok yerel gazete tirajını oldukça düşürmüş, gazetelerin boyutlarını k  ltm ş ve baskı için kalitesi oldukça düşük k ğitlara başvurmak durumunda kalmıştır.

Bu durumda, yaşanan sorunların kaynağı olan ekonomik tablo, daha önce üzerinde durulan etik, çalışan sayısı ve yetersizliği, içerik, tiraj ve teknik yetersizlikler gibi birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Tüm bahsi geçen sorunlarla baş etmeye çalışan basın sektörü, Marshall McLuhan'ın da söylediği gibi dünyanın küresel bir köy haline gelmesinden de ciddi şekilde etkilenmektedir.

Basın sektörü, gelişen iletişim teknolojilerine bağlı olarak ortaya çıkan sosyal medya platformları sayesinde alternatif haber kaynakları ile de mücadele etmekte, mücadele etmeye çabalamaktadır. Ocak 2009'da bir yolcu uçağının Hudson Nehri  zerine yaptığı acil inişi, yaygın dünya basınından yaklaşık 15 dakika önce Janis Krums'un sosyal medya hesabında paylaşması bunun en iyi örneğidir.  rnekten de anlaşılacağı gibi yaygın dünya basınının bile baş etmeye başaramadığı sorun ile Türkiye'de internet siteleri ve sosyal medya hesaplarını günlük, baskılarını ise haftalık, aylık ve benzeri periyotlarda gerçekleştiren yerel basının baş etmesi imkânsız hale gelmektedir. Konu, Covid-19 küresel salgını sürecinden ele alındığında ise tüm Türkiye genelinde gerçekleşen kapanmalarda, evlerinden dışarıya çıkamayan pek çok okuyucu, yaşadığı bölgede gerçekleşen olaylardan anında haberdar olmak için sosyal medya platformlarında kurulan 'Anlık' sayfaları takip ederek haber alma ihtiyaçlarını karşılamışlardır.

Bu durum, Covid-19 sürecinde baskılarını durduran, yayınlarını g  şartlarda, yetersiz çalışan sayısı ile internet ve sosyal medya üzerinden

gerçekleştirmeye çalışan yerel basın kuruluşlarının etkileşimleri incelendiğinde açıkça görülmektedir.

Okuyucular, zellikle Covid-19 pandemisi ile birlikte yaşadıkları bölgede gerçekleşen olayları, cep telefonları vasıtasıyla kayıt altına alarak, adeta bir yurttaş gazetecilik rneği gösterip, elde ettikleri görüntüleri, yerel basın kuruluşları veya yaygın basın ile değil, anlık sayfalar ile paylaşmaktadırlar. Kullanıcılar Covid-19 pandemisi sürecinde, öncesinde veya devamında anlık sosyal medya hesaplarından paylaşılan her gönderiye itibar etmektedirler. Fakat unutulmaması ve üzerinde durulması gereken önemli konu ise ortada bir meslek etiği söz konusu olmadığı için anlık sayfalarda paylaşılan haberlerin doğruluğu ya da yanlışlığı tahlil edilmeden takipçilere sunulmaktadır.

Basın kuruluşlarından gelen haberler için önemi oldukça yüksek olan, iletişim fakültelerinin başlıca sunduğu dersler arasında yer alan medya okuryazarlığı kavramı, günümüzde sosyal medya okuryazarlığına evrilmektedir.

Tüm bahsi geçen konular ışığında, bu yüksek lisans tezi kapsamında; özellikle yerel gazetelerin zaten karşı karşıya kaldığı zorluklara ilaveten Covid-19 küresel salgını sürecinde yaşadığı zorluklar incelenerek, pandemi sonrasındaki durumu irdelenmeye çalışılmaktadır.

1.1 Gazetenin Tanımı

Geçmişten günümüze, toplumun gelişerek ilerleyişinde gazetelerin rolü oldukça fazladır. Gazete, sözlük anlamı olarak “politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için, yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın.” (Türk Dil Kurumu, 1998: 821) olarak tanımlanmaktadır. Girgin ise (2014: 146) gazete hakkında “Yazı ve fotoğraf kullanılarak halka, güncel olaylara ilişkin haber ve bilgi verir. Genellikle günlük ya da haftalık olarak düzenli aralıklarla yayımlanan gazetelerde, haberlerin ardından yer alan toplumsal eğilimler ve siyasal gelişmelerle ilgili yorumlar da bulunur.” ifadelerini kullanmaktadır.

Yapar (2012: 17) ise gazeteyi “Gazete her çeşit haberi topluma ulaştıran, bunu yaparken de kamuoyu oluşturarak toplumu aydınlatan ve kimi zaman yönlendiren, aydınlatan bir yayın organıdır.” olarak tanımlamaktadır.

Japonya’da 14. yüzyılda ve Avrupa’da 15. yüzyılda başlayan basım faaliyetleriyle birlikte, gazetelerin ataları olarak bilinen haber kâğıtları ve mektupları sayesinde, toplum arasında haber ve bilgi akışı sağlanmaya başlamıştır. Tokgöz (2015: 65) haber kâğıtları ve mektuplarının, 14. ve 15. yüzyıldan günümüze kadar gerçekleştirdiği hizmetin toplumsal bir olgu olduğunu vurgulamıştır.

Haber kâğıtları ve mektupları ile başlayan süreçte, gazete isminin kökeni İtalya’ya dayanmaktadır. İtalya’da tek sayfalık, broşüre benzeyen, yayım periyotları tam olarak bilinmeyen bültenler yayımlanmıştır. Bozuk para anlamına gelen Gazzetta’larla satışı yapılan bu bültenlere, zaman içinde Gazzetta denmiş ve günümüzde de gazete isminin kökenini oluşturmuştur (Akbulut, 2013: 33). İlk süreli yayınlar 17. yüzyılda Avrupa’da görülmüştür. İlk süreli yayın ile ortaya çıkan gazetecilik mesleğini Mutlu (2012: 113) “Halk için ilginç olan, halkı ilgilendiren haberleri ve olayları topluma, yazma ve bildirmeyle ilgili meslek.” şeklinde tanımlamıştır.

14. ve 15. yüzyıllardan itibaren gelişim içinde olan ve daha çok insan kitlesine ulaşan gazetelerin yanında, Türkiye’de ilk habercilik faaliyetleri, 1828 yılında Vekay-i Mısriye ve 1831 yılında Takvim-i Vekayi gazeteleri ile başlamıştır. 1828’den günümüze, teknolojik gelişmeler ile birlikte gazete, radyo, televizyon ve günümüzün olmazsa olmazı internet, insanların haber ve bilgi edinme ihtiyacını karşılamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin 1982 Anayasası’nın 5187 sayılı

Basın Kanunu'na göre, süreli yayın olarak görülen gazeteler; yaygın, bölgesel ve yerel olarak üç farklı yapıda yayımlanmaktadır.

Demokratik ülkelerin olmazsa olmazı olan güçler ayrılığı yasama, yürütme ve yargının birbirini denetleyen yapısına ek olarak, bu üç yapının vatandaş adına denetçisi de basın olmuş ve dördüncü kuvvet olarak görülmüştür (Uysal, 2020: 22). Bu açıdan, önemli bir görevi üstlenen insanların mesleği olan Gazeteciliği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde şöyle tanımlamaktadır: "Günlük yahut süreli, yazılı, görüntülü, sesli elektronik veya dijital basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup, çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir. Basın ve yayın alanındaki her işletme, çalıştırdığı gazetecileri hukukun gazetecilere tanıdığı sendikal örgütlenme de dâhil olmak üzere tüm haklardan yararlandırmak zorundadır (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti).

1.2 Türk Basın Tarihi

Avrupa'da 15. yüzyılda, el yazması olarak başlayan haber mektuplarının akabinde, Alman Johann Gutenberg'in baskı alanındaki girişimleri sonrası ilk süreli yayın örneklerine 17. yüzyılda rastlanılmaktadır. 1491 yılında İspanya'dan sürülen Musevilerin Türkiye'ye gelerek, 1493'te kurdukları matbaayla Türkiye'de ilk basım faaliyetleri başlamıştır (Özsoy, 2020: 22).

İlk Türk matbaası, daha önce pek çok devlet görevinde bulunduktan sonra, kendisine saray emirlerini gerekli yerlere ulaştıran, aylıklı haberci anlamına gelen müteferrikalık görevi verilen İbrahim Müteferrika ve Yirmisekiz Çelebizade Said Efendi tarafından 1728'de kurulmuştur (Tokmakçioğlu: 2011: 126). Tarihlerden de anlaşılacağı gibi ilk Türk matbaasının kuruluşu, Osmanlı Devleti'nde yenilik hareketlerinin olduğu Lale Devri dönemine denk gelmektedir. Aydüz (1997: 143) Osmanlı Devleti'nin 1718 yılında imzaladığı Pasarofça Antlaşması ile başlayan ve 1730 yılında Patronalı Halil isyanına ile son bulan; Lale Devri olarak bilinen 12 yıllık sürenin genelde zevk ve eğlence ile geçen yıllar olarak bilindiğini fakat bahse konu olan dönemde birçok bilimsel ve kültürel yeniliklere imza atıldığını belirtmektedir.

İbrahim Müteferrika, 1726 yılında Türk matbaasının kurulmasının ne kadar önemli olduğunu anlattığı Vesilet - üt- tıbaa adlı risaleyi Sadrazam Damat İbrahim Paşa'ya sunarak, matbaa kurmak için izin istemiş ve matbaacılık sürecini başlatmıştır (Altuntek, 1993: 193). İbrahim Müteferrika, dönemin padişahı ve şeyhülislamının izniyle, ortağı Sait Efendi ile birlikte 1728 yılında basım faaliyetlerine başlamıştır.

Avrupa'daki basım faaliyetlerinin dışında, gayrimüslimlerin Türkiye'de 1493 yılında kurmaya başladığı matbaaların ardından ilk Türk matbaası, yaklaşık 250 yıllık bir gecikmeyle kurulmuş ve faaliyet göstermiştir.

Basım faaliyetlerinin akabinde Türk basın tarihinde, ilk gazetecilik faaliyetleri ise 19. yüzyılda Mısır'da başlamıştır. O dönemde, Osmanlı Devleti sınırları içerisinde olan Mısır'da Vali Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 1828 yılında çıkarılan Vekay-i Mısriye gazetesi, Türk basın tarihinin başlangıcı olarak sayılmaktadır. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa, ülkenin çeşitli yörelerinde gerçekleşen olayları, devlet birimlerinden gelen önemli raporlar ile bilgilendirmeleri ve diğer ülkelerde gerçekleşen önemli olayları derleyip haber bülteni haline getirecek Divanu'l-Curnal'i kurdurmuş, yapılan haberlerin bulunduğu ve dar ölçekte yayın yapan Curnalu'l Hidivi gazetesini, daha sonra Curnalu'l Hidivi'nin devamı olan Vekay-i Mısriye'yi kurdurmuştur (Yazıcı, 1991: 268).

Fotoğraf 1. Vekay-i Mısıriye Gazetesi'nin İlk Sayısı (Koloğlu, 2010: 8)

1828'de Mısır'da kurulan Vekay-i Mısıriye ve yine Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından Girit'te kurulan Vekayi-i Giridiye gazetesinin ardından 1831'de Osmanlı Padişahı II. Mahmut, devletin resmî gazetesi olarak Takvîm-i Vekayi gazetesinin kurulmasını istemiştir. Takvîm-i Vekayi, İbrahim Müteferrika'nın 1728'de ilk baskısına başlayan matbaasından yaklaşık 100 yıl kadar sonra çıkarılmıştır. Sultan II. Mahmut, Takvîm-i Vekayi gazetesini devletin yaptığı yenilikleri halka duyurmak, vatandaşları bu yolla kontrol altında tutmak ve merkezi yönetim ile taşra yönetimlerinin arasında bir köprü vazifesi görmesi için kurdurmuştur (Duman, 2007: 78).

Fotoğraf 2. Takvim-i Vakayi Gazetesi'nin İlk Sayısı (İlkorkor ve Güneri, 2024: 415)

Takvîm-i Vekayi gazetesinin ardından Türk basın tarihinde isimleri sıkça duyulan William Churchill, Agah Efendi, Şinasi, Ali Suavi, Basiretçi Ali Bey, Namık Kemal, Ali Raşit, Recaizade Ekrem, Kemal Paşazade Sait Bey, Ahmet Mithat Efendi, Ebüzziya Tevfik, Şemsettin Sami, Filip Efendi, Yunus Nadi, Sedat Simavi ve Ahmet Emin Yalman gibi isimler tarafından; kapitülasyonlara dayanılarak kurulan Ceride-i Havadis, eğitici yazılar yayımlamayı hedefleyen Tercüman-ı Ahval, halka sorunlarının üstünde durmayı öğütleyen Tasfir-i Efkar, hükümet eleştirilerinin öncüsü olan Muhbir, dış haberlere oldukça fazla yer veren Basiret, ilk başlarda mizah gazetesi olarak ortaya çıkan İbret, daha sonra Muhip, Terakki, Devir, Sabah; Osmanlı Devleti'nin ardından Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu Ajansı, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Cumhuriyet, Akşam, Tan, Ulus, Milliyet ve Hürriyet gibi birçok gazete, Türk basın tarihi boyunca faaliyet gösterip hizmet vermiş, bazıları çeşitli sebeplerle kapatılmış, kapanmış ya da yayın hayatına devam etmektedir.

Tarihsel sürece bakıldığında, teknolojik ve siyasi gelişmeler, bir gazetenin, günümüz şartlarının dışında, ne kadar önemli ve değerli olduğunu açıkça göstermektedir. Türk basın tarihinden bu konu ile ilgili sayısız örnek verilebilir.

Tarihsel sürecin devamında günümüze gelinecek olursa, 5187 sayılı Basın Kanunu'na göre süreli yayınlar, daha önce de belirtildiği gibi; yaygın, bölgesel ve yerel olmak üzere üç ana grupta değerlendirilmektedir.

5187 sayılı Basın Kanunu kapsamında, tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ve her coğrafi bölgede en az bir ilde olmak üzere, ülkenin en az yüzde yetmişinde yayımlanan süreli yayın ile haber ajanslarının yayınları yaygın süreli yayın; tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından basılan ve en az üç komşu ilde veya en az bir coğrafi bölgede yayımlanan süreli yayınlar bölgesel süreli yayın; tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayınlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınlar, yerel süreli yayınları oluşturmaktadır (Basın Kanunu, 2004: 5/43).

Bu kapsamda, 5187 sayılı Basın Kanunu'nda yer verilen yerel gazetelerin, Türk basın tarihindeki ilk faaliyetleri, Osmanlı Devleti döneminde, vilayet gazeteleri ile etkinliğe kavuşmuştur. Vilayet gazetelerinin öncesinde, ilk kez yayın hayatına başladığında Vekay-i Mısriye (Curnalu'l Hidivi) yayın politikasına bakımından yerel bir gazete gibi çalışmakta olup, ilerleyen süreçte yaygın olarak hizmet vermiştir. 1864 yılında yayımlanan Vilayet Nizamnamesi'nin ardından, Osmanlı Devleti, eyalet sisteminden vilayet sistemine geçmiştir (Girgin, 2009: 79). Vilayet sistemi, Türk basın tarihinde yerel gazeteciliğin başlangıç noktası olmuştur. Vilayetlerde, Valiliklerin kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, resmi yayınlarla birlikte özel şahıslarında yayın yapmalarına imkân sağlayan vilayet matbaaları kurulmuş, vilayet yıllıkları, takvimler, bilimsel, dini ve edebi eserlerin basılmasının yanında resmi vilayet gazetelerinin de temeli atılmıştır (Girgin, 2009: 81). Vilayet Nizamnamesi öncesinde ilk yerel gazete 1860'ta çıkarılmıştır. Suriye'deki iç karışıklığı bastırmak amacıyla bölgeye gönderilen Fuat Paşa, Beyrut'ta yayında olan Hadikat al-Ahbar isimli gazeteyi resmî gazete haline getirmiş, Türkçe-Arapça olarak yayınlanan ilk vilayet gazetesini yayınlamıştır (Koloğlu, 2020: 31).

1864 Vilayet Nizamnamesi ile birlikte Osmanlı Devleti 29 vilayete ayrılarak yönetilmiştir (Kartal, 2014: 288). Beyrut, Rusçuk, Şam, Trablusgarp, Halep, Lübnan, Erzurum, Girit, Edirne, İşkodra, Yanya, Diyarbakır, Bursa, Konya, Selanik, Trabzon, Bağdat, Prizren, Adana, Yemen, Manastır, Ankara, İzmir, Hersek, Üsküp, Sivas, Rodos, Musul, Kudüs, Hicaz ve Kastamonu'da vilayet matbaaları kurularak yerel gazeteciliğin temelleri atılmıştır.

Bu çalışmanın kapsam ve sınırlılıklarını oluşturan, Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'un yönetim yapısı ise başşehir olması hasebiyle, diğer vilayetlerden ayrı tutulmuştur. Güneş (2016: 182) 1864 Vilayet Nizamnamesi ile İstanbul'un da vilayet statüsüne getirildiğini fakat devletin yönetim yapısını oluşturan Padişah, Vezir-i Azam, Divan-ı Hümayun gibi mekanizmaların İstanbul'da olmasından dolayı hiçbir zaman vilayet gibi yönetilmediğini ifade ederek, İstanbul'da daha çok belediye yönetimlerine önem verildiğini ve valilerin aynı zamanda Şehremini yani Belediye Başkanı olarak görev yaptığının altını çizmiştir. Yönetim yapısı, başşehir olmasından dolayı bir hayli karışık olan

İstanbul, yerel gazetecilik faaliyetlerinin başlangıcı olarak görülen 1864 Vilayet Nizamnamesi'nden önce de isimleri belirtilmiş birçok gazetenin basım faaliyetlerinin olduğu il konumundaydı.

Millî Mücadele dönemine gelinecek olursa, yerel gazetelerin önemi bu yıllarda da oldukça büyüktür. Düşman devletleri ve İstanbul Hükümeti lehine, İstanbul ve çeşitli vilayetlerde yayın yapan gazetelere karşılık, Erzurum ve Sivas Kongreleri sonrası, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğiyle, İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye gazeteleri başta olmak üzere o dönemde irili ufaklı yüz kadar gazete kurulmuş, böylece millî mücadele tüm Anadolu'ya yayılarak, dünyaya duyurulmuştur (Gündüz, 2007: 91).

Gazi Mustafa Kemal Atatürk; Türk milleti için sancılı geçen Kurtuluş Savaşı yıllarında: “Basın, milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikrî gıdayı vermekte, hulâsa bir milletin hedefi saadet olan müşterek bir istikamette yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir.” (Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı) diyerek millî mücadelenin tüm Anadolu'da duyurulması için basının önemini vurgulamıştır. Özdemir'den aktaran Delibaş (2023:92) Mustafa Kemal Atatürk'ün basının gelişmesi gerektiğini belirten görüşleri sonrası ilk olarak İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük illerin ardından tüm Anadolu'da yerel gazetelerin kurulduğunu vurgulamıştır.

Millî Mücadele döneminde kurulan gazetelerin kuruluş amacı ve yayın politikalarına bakıldığında, Millî Mücadele'nin haklı davasını bulundukları bölgelerde (il, ilçe, belde, köy, kasaba) yaşayan vatandaşlara duyurulmasını sağlayarak, yerelden genele ülkenin kurtuluşuna hizmet vermeleri, onların yapı itibarıyla yerel gazeteler olduğunun kanıtı şeklindedir.

Millî Mücadele'nin ardından küllerinden yeniden doğan yeni Türk Devleti ile birlikte Cumhuriyet ilan edilmiştir. Uçak ve Erkal (2019: 93) Cumhuriyet'in ilk yıllarında yerel basının yönetimi destekleyenler ve desteklenmeyenler olarak ikiye ayrıldığını, desteklemeyen yerel gazetelerin Takrir-i Sükun Kanunu ile kapatıldığını ifade ederek, çok partili dönem sonrası İstanbul dışındaki illerde gazete sayılarının artmaya başladığını belirtmektedirler.

Günümüzde de etkinliğini korumaya çalışarak bilgi ve haber akışını sağlamak için çalışmalarını sürdüren yerel basın, bulundukları bölgede yaşayan halkın, bilgi ve haber edinmede başvurdukları kaynaklar arasındadır. Yerel gazeteciler, yaşadıkları toplum ile ilgili olayların, gelişmelerin içerisinde bir birey olarak haberlerini daha kapsayıcı ve çözüm odaklı oluşturmaktadır. Bu yüzden çoğu okuyucu, habere ulaşmada ilk olarak yerel gazeteleri tercih etmektedir.

1.3 Yerel Basın

Pek çok, yaygın ve bölgesel basın kuruluşunun çıkış noktası ve ilerleyen süreçte birinci dereceden haber kaynakları haline gelen yerel basını Ünal'dan aktaran Ilgaz (2012: 179) “Yurdun muhtelif yerlerinde, özellikle büyük kentler dışındaki yerleşim birimlerinde, il, ilçe ve beldelerde, günlük, haftalık ya da daha fazla aralıklarla yayınlanan, yayımlandıkları mahallin haber, havadis ve sorunlarını dile getiren, halkın isteklerini ilgililere aksettirmeyi hedefleyen yazılı basın organlarıdır.” olarak tanımlamaktadır.

Gezgin (2007: 177) ise yerel basının toplumsal, ekonomik, kültürel ve sosyal gelişimleri bölge halkına aktarmasının yanında yöre halkının toplumsal özelliklerini yansıtan bir ayna işlevi gördüğünü belirtmiştir.

Yerel basın “Sınırları dar ve tanımlanmış bir bölgede, bölge halkını haberdar etmeye (bilgilendirmeye), eğitmeye, eğlendirmeye ve o bölgede kamuoyunun serbest oluşumunu sağlamaya yönelik yayıncılık faaliyeti içinde bulunan, bölge halkının iletişim aracı ya da araçlarının bütünü.” olarak da tanımlanmaktadır (Vural'dan aktaran Büyükbakkal 2012: 84). Bekiroğlu (2008: 131) yerel basının yörede toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik hayatın işlemesindeki rolünü vurgulayarak bulunduğu bölgede yerel basının kamuoyu oluşturma gücüne dikkat çekmektedir.

Yerel basının ne olduğunu, nasıl çalıştığını veya sorunlarını ifade etmeye çalışan tanımlar; farklı bilim insanları, meslek erbapları, meslek örgütleri ve benzeri çevreler tarafından arttırılabilir, çoğaltılabilir. Burada; yapılan tanımlamalardan, yerel basının yayın yaptığı bölgenin veya yörenin kalkınması, yerel dinamiklerin canlı tutulması ve kültürel değerlerin korunması gibi birçok görevi üstlenerek yine

bulunduğu bölge için öneminin fazla olduğu sonucu çıkarılabilir. Yerel gazetecilik, yaygın basında çalışan gazetecilere göre bulundukları bölgenin sorunlarını, toplumsal yapı ve benzeri birçok faktöre daha fazla hâkim oldukları için destek görmesi gereken meslek grupları arasındadır.

Mısırlı (2020: 60) yerel basının demokratik bir yaşam için önem taşıdığını ifade etmektedir. Yerelin kalkınması adına oldukça öneme sahip olan yerel basının geçmişten günümüze kadar ve hatta Covid-19 pandemisi sürecinde artan sorunları bulunmaktadır. Yerel basının yaşadığı sorunları Şeker (2007: 74-107) ekonomik yapı, haber kaynakları, teknik sorunlar, çalışan sayısı ve niteliği, içerik, tiraj, ilan-reklam şeklinde sıralamıştır.

Girgin (2009: 246-255) ise yerel basının sorunlarını ilgi yetersizliği, aksaklıklar, naylon kadrolar, yetersiz altyapı, resmi ilan pastası, teknoloji yetersizliği, profesyonel kadro ve eğitim eksikliği, güçsüz sermaye yapısı olarak ifade etmiştir. Sorunların neredeyse tamamının altında eğitim ve sermaye eksikliği yatmaktadır.

Bahsi geçen sorunlar yaygın, bölgesel ve yerel basının ortak sorunu olarak görülse de en başta ve en çok yerel basını etkilemektedir. Yerel basının temel olarak üç önemli gelir kaynağı bulunmaktadır. Bu gelir kaynakları; satış gelirleri, yerel reklam gelirleri ve Basın İlan Kurumu aracılığıyla devletten alınan ilan gelirleridir. Satış gelirleri, gazetenin belli bir ücret karşılığında, abone veya direkt satışından elde edilen geliri, reklam gelirleri özel veya tüzel kişilerin gazetelere verdiği kutlama, tanıtım vs. karşılığında alınan gelirleri ve Basın İlan Kurumu ilan gelirleri de devlet tarafından belirli usul ve şartlara uyarak, resmi ilan almaya hak kazanmış gazetelere verilen, daha çok duyuru şeklindeki ilanlardan elde edilen gelirleri temsil etmektedir.

Bu çerçevede, 1961 yılında çıkarılan 195 sayılı Kanun ile kurulan Basın İlan Kurumu; gerekli usul ve şartları sağlayarak aynı şartları devam ettirebilen yaygın, bölgesel ya da yerel birçok basın kuruluşuna, resmi ilan desteğinde bulunmaktadır. 195 sayılı Basın İlan Kurumu kanununun 34. maddesine göre bir gazeteye resmi ilan ve reklam desteğinin sağlanması ve devamı için münderecat, sayfa sayı ve ölçüsü, kadro, fiili satış ve en az yayın hayatı süresi gibi şart ve usullerin sağlanması

gerekmektedir. Örneğin bu çalışmanın kapsam ve sınırlılıklarını oluşturan İstanbul ili incelendiğinde, Resmi İlan ve Reklam Yönetmeliği kapsamında İstanbul ilinin bulunduğu birinci kategori kapsamında bir yerel basın kuruluşunun ilan desteğinden yararlanması için 14 çalışana sahip olması gerekmektedir (Resmi İlan ve Reklam Yönetmeliği).

Basın İlan Kurumu'nun resmî web sitesindeki verilere göre, Türkiye genelinde, Aralık 2024 itibarıyla 1036 yerel gazete ve internet sitesi, resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanmaktadır (Basın İlan Kurumu). Atçeken (2018: 26) yerel basının yaptığı haberlerden ekonomik karşılık beklemediğini belirterek tarafsız bir yerel basın için resmi ilan ve reklam gelirlerinin önem arz ettiğini vurgulamaktadır.

Tablo 1. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan Günlük Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu).

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	Adana	1
2	Adıyaman	0
3	Afyon	0
4	Ağrı	0
5	Amasya	0
6	Ankara	0
7	Antalya	0
8	Artvin	0
9	Aydın	1
10	Balıkesir	0
11	Bilecik	0
12	Bingöl	0
13	Bitlis	0
14	Bolu	1
15	Burdur	0
16	Bursa	19
17	Çanakkale	4

18	Çankırı	0
19	Çorum	0
20	Denizli	8
21	Diyarbakır	0
22	Edirne	2
23	Elâzığ	4
24	Erzincan	0
25	Erzurum	0
26	Eskişehir	7
27	Gaziantep	0
28	Giresun	0
29	Gümüşhane	0
30	Hakkâri	0
31	Hatay	2
32	Isparta	0
33	Mersin	2
34	İstanbul	5
35	İzmir	0
36	Kars	0
37	Kastamonu	0
38	Kayseri	0
39	Kırklareli	0
40	Kırşehir	0
41	Kocaeli	0
42	Konya	1
43	Kütahya	0
44	Malatya	0
45	Manisa	0
46	K. Maraş	0
47	Mardin	0
48	Muğla	0
49	Muş	0
50	Nevşehir	0

51	Niğde	0
52	Ordu	1
53	Rize	0
54	Sakarya	0
55	Samsun	0
56	Siirt	0
57	Sinop	0
58	Sivas	0
59	Tekirdağ	1
60	Tokat	0
61	Trabzon	0
62	Tunceli	0
63	Şanlıurfa	0
64	Uşak	0
65	Van	0
66	Yozgat	0
67	Zonguldak	0
68	Aksaray	0
69	Bayburt	0
70	Karaman	0
71	Kırıkkale	0
72	Batman	0
73	Şırnak	0
74	Bartın	0
75	Ardahan	0
76	Iğdır	0
77	Yalova	0
78	Karabük	0
79	Kilis	0
80	Osmaniye	0
81	Düzce	0
TOPLAM		116

Tablo 1’de Türkiye genelinde, resmi ilan desteğinden yararlanarak yerel bazda, günlük yayın yapan gazetelerin sayısı Aralık 2024 Basın İlan Kurumu verilerine göre 116’dır. Tablodaki veriler incelendiğinde, metropol olarak sayılan İstanbul, Ankara ve İzmir gibi illerde resmi ilan desteğinden yararlanan günlük yerel gazete sayısının daha fazla olması beklenirken, 19 gazete ile Bursa ilk sırada, 8 gazete ile de Denizli ikinci sırada ve 7 gazete ile de Eskişehir üçüncü sırada yer almaktadır. İstanbul listede 5 yerel gazete ile 5. Sırada yer alırken Ankara ve İzmir’de günlük yayın yaparak resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanan yerel gazete bulunmamaktadır.

81 ilin 66’sında resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanarak yayınlarını günlük olarak gerçekleştiren yerel gazete bulunmamaktadır.

Tablo 2. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan Haftalık Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu)

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	İstanbul	16
2	Balıkesir	8
3	Ankara	7
4	İzmir	3
5	Ordu	3
6	Kayseri	3
7	Manisa	2
8	Sakarya	2
9	Tokat	2
10	Tekirdağ	2
11	Konya	2
12	Aydın	1
13	Edirne	1
14	Muğla	1
15	Bursa	1
16	Elazığ	1
17	Adana	1

18	Yalova	1
19	Mersin	1
TOPLAM		55

Resmi ilan desteğinden yararlanarak günlük yayın yapan yerel gazetelerin ardından, haftalık yayın yapan gazetelere bakıldığında; Türkiye genelinde resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanan ve haftalık periyotta basılı yayın yapan yerel gazete sayısı 55’dir. Diğer bir taraftan haftalık yayında bulunan gazetelerin illere göre dağılımına bakıldığında 81 il arasından sadece 19’unda haftalık yayın yapılmaktadır. Bu illerin arasında haftalık 16 gazete ile İstanbul listenin başında yer alırken, İstanbul’u Balıkesir, Ankara ve İzmir illeri takip etmektedir.

Tablo 3. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan On Beş Günlük Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu)

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	Ankara	8
2	Balıkesir	7
3	Aydın	5
4	İzmir	5
5	İstanbul	4
6	Adana	3
7	Tekirdağ	4
8	Muğla	2
9	Ordu	2
10	Antalya	2
11	Kayseri	1
Toplam		45

Basın İlan Kurulu’nun verilerine bakıldığında 15 günlük periyotta yayın yapan ve resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazete sayısı Türkiye genelinde 45’dir. 15 günlük periyotta Türkiye genelinde 11 ilde yerel yayın yapılmaktadır. 15 günlük periyottaki yerel gazete sayısının günlük ve haftalık yayın yapan yerel gazetelere göre düşük olduğu tablolardan görülmektedir.

Tablo 4. Resmi İlan Desteğinden Yararlanarak Aylık Yayın Yapan Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu)

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	İstanbul	146
2	Ankara	45
3	İzmir	30
4	Kocaeli	3
5	Eskişehir	3
6	Balıkesir	2
7	Kayseri	2
8	Adana	2
9	Sakarya	1
10	Antalya	1
11	Tokat	1
12	Manisa	1
13	Bursa	1
14	Mersin	1
15	Tekirdağ	1
16	Gaziantep	1
17	Aydın	1
18	Kırklareli	1
19	Samsun	1
TOPLAM		244

Resmi ilan desteğinden yararlanarak günlük, haftalık, 15 günlük yayın yapan yerel gazetelerin ardından en yüksek sayı Aylık periyotta yayın yapan yerel gazetelerdir. Aylık periyotta yayın yapan yerel gazetelerin illere göre dağılımı 19 il ile düşük olsa da bu illerde toplamda 244 yerel gazete yayınlanmaktadır. İstanbul, Ankara ve İzmir'in birbirini takip eden yerel gazete sayıları sonrası Kocaeli, Eskişehir ve Balıkesir illeri birbirini takip etmektedir.

Tablo 5. Resmi İlan Desteğinden Yararlanarak İki Aylık Periyotta Yayın Yapan Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu)

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	İstanbul	47
2	Ankara	6
3	Konya	4
4	Adana	2
5	Bursa	2
6	Denizli	1
7	İzmir	1
8	Gaziantep	1
TOPLAM		64

İki aylık periyotta resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazete sayısı 64'tür. Yayın yapılan il sayısı ile 8'dir. İki aylık periyotta yerel gazetelerin faaliyet gösterdiği iller arasında 47 gazete ile İstanbul birinci sırada, 6 gazete ile Ankara ikinci sırada ve son olarak 4 gazete ile Konya üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 6. Resmi İlan Desteğinden Yararlanarak Üç Aylık Periyotta Yayın Yapan Yerel Gazetelerin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu)

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	İstanbul	33
2	Ankara	5
3	Samsun	3
4	Manisa	2
5	Bolu	1
6	Çanakkale	1
7	Şanlıurfa	1
TOPLAM		46

Türkiye genelinde üç aylık periyotta resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazete sayısı 46 olurken, 81 il arasından sadece 7 ilde üç aylık periyotta yayın yapan yerel gazete bulunmaktadır. Sıralamada İstanbul 33 yerel gazete ile birinci sırada

yer alırken, 5 yerel gazete ile Ankara ikinci sırada ve 3 yerel gazete ile de Samsun üçüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye genelinde altı aylık periyotta resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanan yerel gazete sayısı bir olurken, bu gazetede Ankara ilinde yayınlanmaktadır.

Tablo 7. Resmi İlan Desteğinden Yararlanan İnternet Haber Sitelerinin İllere Göre Dağılımı (Basın İlan Kurumu)

SIRA	İL	YEREL GAZETE SAYISI
1	Adana	5
2	Adıyaman	0
3	Afyon	2
4	Ağrı	0
5	Amasya	0
6	Ankara	18
7	Antalya	14
8	Artvin	0
9	Aydın	24
10	Balıkesir	33
11	Bilecik	1
12	Bingöl	0
13	Bitlis	0
14	Bolu	0
15	Burdur	1
16	Bursa	64
17	Çanakkale	1
18	Çankırı	0
19	Çorum	3
20	Denizli	11
21	Diyarbakır	0
22	Edirne	1

23	Elâzığ	1
24	Erzincan	0
25	Erzurum	0
26	Eskişehir	9
27	Gaziantep	13
28	Giresun	0
29	Gümüşhane	0
30	Hakkâri	0
31	Hatay	1
32	Isparta	0
33	Mersin	20
34	İstanbul	44
35	İzmir	26
36	Kars	0
37	Kastamonu	1
38	Kayseri	11
39	Kırklareli	0
40	Kırşehir	0
41	Kocaeli	31
42	Konya	4
43	Kütahya	0
44	Malatya	0
45	Manisa	1
46	K. Maraş	69
47	Mardin	0
48	Muğla	3
49	Muş	0
50	Nevşehir	0
51	Niğde	0
52	Ordu	2
53	Rize	0
54	Sakarya	26
55	Samsun	15

56	Siirt	0
57	Sinop	1
58	Sivas	1
59	Tekirdağ	0
60	Tokat	0
61	Trabzon	2
62	Tunceli	0
63	Şanlıurfa	2
64	Uşak	0
65	Van	0
66	Yozgat	0
67	Zonguldak	1
68	Aksaray	0
69	Bayburt	0
70	Karaman	0
71	Kırıkkale	0
72	Batman	0
73	Şırnak	0
74	Bartın	0
75	Ardahan	0
76	Iğdır	0
77	Yalova	2
78	Karabük	0
79	Kilis	0
80	Osmaniye	0
81	Düzce	1
TOPLAM		465

Türkiye genelinde resmi ilan desteğinden yararlanan internet haber sitelerinin sayısı 465'tir. İnternet sitelerinin illere göre dağılımına bakıldığında aynı günlük yayın yaparak resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazetelerde olduğu gibi İstanbul, Ankara ve İzmir gibi illerin yanı sıra listenin başında 69 internet sitesi

ile Kahramanmaraş, 64 internet sitesi ile Bursa ve 44 yerel haber internet sitesi ile İstanbul ili gelmektedir. Tablo 8’de açıkça görüldüğü gibi Türkiye’de günlük, haftalık, on beş günlük, bir aylık, iki aylık, üç aylık ve altı aylık periyotlarda yayın yaparak resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanan gazetelerin sayısı, internetten yayın yaparak resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanan yerel haber sitelerinin sayısından düşüktür.

Basın İlan Kurumu verileri doğrultusunda Türkiye genelinde resmi ilan desteğinden yararlanarak yayın hayatını sürdüren yerel basın sayısı Aralık 2023 itibariyle 1036’dır. Bahsi geçen yerel gazetelerin basım periyotları günlük, haftalık, aylık, iki aylık ve üç aylık şeklindedir. 1036 yerel basın kuruluşunun 465’i ise sadece internet ortamında yayınlarına devam etmektedir. Resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazetelerin bulundukları il incelendiğinde daha çok İstanbul, Ankara ve İzmir’deki gazetelerin diğer illere göre çoğunlukta olduğu görülmektedir. Çalışmanın evreni ve sınırlılıklarını oluşturan İstanbul ilinde ise resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazete sayısı 295’tir. Bunların 44’ü internette yerele yayın yapan haber siteleridir.

Türkiye genelinde Basın İlan Kurumu’nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazetelerin verilerinin ardından, resmi ilan alma şartlarına bakıldığında, Basın İlan Kurumu; gazetelerin resmî ilân yayınlama hakkının başlaması ve devamı için içerik, yüzölçümü, kadro, fiili satış adedi gibi bazı şartları yerine getiren gazetelere resmi ilan desteği sağlanmakta ve sürdürmektedir.

Resmi ilan desteğinden yararlanamayan yerel gazeteler daha önce ifade edildiği gibi üç önemli gelir kaynağı ile ekonomik girdi sağlamaktadır. Basın İlan Kurumu’nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanamayan yerel gazetelerin satış, abonelik veya özel ilan gelirleri vardır. Bu gelirlerin yerel gazeteler için yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Türkiye’de yaygın ve bölgesel gazetelere abone olan veya istediği zaman satın alan vatandaşlar, aynı ilgiyi nadiren yerel gazetelere göstermektedirler. Bu yüzden pek çok yerel gazete, sadece ilan gelirleri ile ayakta kalarak, gazetelerini ücretsiz olarak okuyucularına sunmaktadır.

Gazeteler, habercilik yaparak toplumu bilgilendirmektedir. Fakat habercilik görevini yürütemek için ticari olarak da girdi sağlamak durumundadır. Girdi

sağlayamayarak, ekonomik sorunlar yaşayan gazetelerin faaliyetlerine son vermesi kaçınılmaz bir durumdur. Öte yandan, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 28. ve 29. maddelerinde, “Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.” ve “Sürelî veya süresiz yayın önceden izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.” şeklindedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde, yaygın, bölgesel ya da yerel bir gazete kurmak veya bir basım evi sahibi olmak için herhangi resmi makamdan izin alınmasına gerek olmadığı, açıkça görülmektedir. Savcılığa, gazetenin sahiplik bilgisini içeren bir beyanname verilmesi sonrası, süreli veya süresiz bir yayın sahibi olunabilir, basım evi kurulabilir.

Bu doğrultuda incelendiğinde Arvas (2007: 357) yerel basını üçe ayırmıştır, bunlar; gerçek anlamda gazetecilik, habercilik yapma kaygısı taşıyarak, yapısı itibariyle yönetimi dededen babaya, babadan oğula geçmiş gazeteler; matbaa sahipleri tarafından kurulan, mevcut matbaacılık işlerinin yanında baskı makinelerinden daha çok verim almak için kurulmuş gazeteler; yerel kanaat önderlerinin teşviki ile siyasal amaçlı, resmi ilan pastasından pay almak amacıyla ve özellikle seçim arifelerinde kurulan gazetelerdir.

Bu durumda resmî kurumların, süreli-süresiz yayın ve basım evi kurulmasını belirli usul ve şartlara dayandırması, gazetelerde yapay kadrolaşmanın önüne geçebileceği gibi, meslek etiğindeki düzelmeler ile halkın gazetecilik mesleğine olan güvenin artması, gazetelerin maddi yapısının da değişime uğrayarak daha kaliteli hizmet vermesini mümkün kılacaktır.

Bu çerçeve de basın sektörünün içerisinde bulunduğu ekonomik kökenli sorunlar silsilesi göz önünde bulundurulduğunda, başta yerel gazeteler olmak üzere, 2019 yılında başlayarak, tüm dünyayı olumsuz etkileyen Covid-19 küresel salgınında basının durumu daha da kötüleşmiştir.

1.3.1 Yerel Basının Dijitalleşmesi

Osmanlı Devleti'nin 1864'te eyalet bazlı yönetim anlayışından vilayet yönetim sistemine geçmesiyle birlikte varlık göstermeye başlayan, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında, özellikle Millî Mücadele döneminde, önemli

misyonlar üstlenen yerel basın, günümüzde hayatın hemen her alanına etki eden dijitalleşmeye zorunluda olsa uyum sağlamıştır.

Harari'den aktaran Yalı (2017:7) insanlık tarihinin 70 bin yıl önce Afrika'da başladığını ifade etmektedir. Buradan hareketle; toplumun temelini oluşturan bireyler, yaklaşık 70 bin yıldır birbirlerine duygu, düşünce ve davranışlarını aktarmaktadır. Bu aktarım sayesinde insanlar, toplumun yaşamını sürdürmesini, gelişmesini ve ilerlemesini sağlamaktadır. Kısacası tarihsel süreç boyunca toplum; bireylerin aralarında kurdukları iletişim sayesinde ayakta kalmaktadır. Mağara duvarlarına yazılan yazılardan cep telefonu ve bilgisayar teknolojilerine kadar, iletişim alanında yapılan tüm yenilikler sayesinde insan oğlunun hayatı gün geçtikçe kolaylaşmaktadır. Yaylagül (2016: 17), insanların uzun yıllar yüz yüze iletişim kanallarını kullandığını fakat iletişim alanında yaşanan ilerleme ve gelişim sayesinde en önemli iletişim yöntemi olan yüz yüze iletişime, teknolojiyle aracılanmış iletişimin eklendiğini ifade etmiştir.

İletişim alanında ABD'de 1920'li ve 1930'lu yıllarda başlayan çalışmaların akabinde 1960'lı yıllarda enformasyon ve iletişim alanındaki önemli gelişmeler, günümüzde akıllı cep telefonu ve bilgisayarlar gibi teknolojik cihazların sunduğu sınırsız iletişim ortamının temelini oluşturmaktadır. Başaran (2010: 257) interneti ilk olarak 1964 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri savunma aracı olarak kullanmaya başladığını ve zaman içinde Arpanet ismi verilen bu sistemi, iletişimi kolaylaştırdığı için üniversiteler arasında akademisyenlerin ve kamu kurumlarının kullanımına açıldığını vurgulamaktadır. Arslan (2023: 42) insanların şu an içinde bulunduğu dijital dönemi toplumsal yaşamı etkileyen, değiştiren ve zaman mekân farkı olmaksızın insanların yaşam biçimlerini paylaştığı bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Çelikbaş ve Özsoy (2022:5) yeni iletişim teknolojileri ve interneti gazeteciliği dönüştüren teknoloji olarak görmüştür. İş yaşamından, eğitim ve toplumsal davranışlara kadar birçok alanda değişim getiren iletişimdeki ilerleyiş, gazetecilik uygulamalarına da yenilik katmıştır. İletişim alanında sunulan yenilikler sayesinde okuyucuların habere ulaşması için zaman ve mekan kavramı aradan kaldırılmış, anında ve en önemlisi istenilen zamanda ulaşılan haber anlayışı hakim olmuştur.

Türkiye’de basının dijitalleşmesi 1995 yılına dayanmaktadır (Arvas, 2019: 99). Basın sektörünün dijitalleşmesinin yanı sıra yerel basının dijitalleşmesi 2000’li yıllardan itibaren ele alınması gereken önemli bir konudur. İletişim alanında yaşanan gelişmeler ile birlikte, 1970’li yıllardan itibaren ticari alanın kullanımına açılan internet, dört önemli evreden geçmiştir. Bu evreler; web 1.0, web 2.0, web 3.0 ve şu an içerisinde bulunduğumuz web 4.0’dır.

Latorre (2018) bahse konu olan internetteki evreleri şu şekilde tanımlamaktadır; “Web 1.0 (1990’lı yıllara kadar) ilk versiyonu. İçinde yalnızca ürünler tüketiliyordu. Bilgiye erişilebiliyor ancak yalnızca tek yönlüydü, karşılıklı etkileşim yoktu. Web 2.0 (2004’te ortaya çıktı) forumları, blogları, yorumları ve sosyal ağları içererek bilginin paylaşımına izin verir. Web 3.0 (2010’da aktif hale geldi), semantik web olarak da bilinir. Bu kavram, ağ içindeki dil kullanımını ifade etmektedir. Anahtar kelimeleri kullanarak bir içerik araştırması yapmak buna bir örnektir. Web 4.0 ise 2016’da başladı ve daha fazla zekâ ve erişim üzerine odaklanmaktadır.”

Marino Latorre’nin tanımlamasında da anlaşılabileceği gibi internetin bilgi paylaşımına izin verdiği versiyonu olan ve 1990’lı yıllarda kullanılmaya başlanan web 2.0 teknolojisiyle dünyada ve doğal olarak da Türkiye’de basın dijitalleşme alanına giriş yapmıştır. İnternet, kitle iletişim araçlarından çıkan enformasyonun dağılmasının yanında bilginin yeniden üretilmesi ve yorumlanmasını da sağladığı yeni bir ortam oluşturmuştur. Basının dijitalleşmesi ile birlikte hem basılı hem de dijital ortamda faaliyetlerini sürdüren gazetelerin yanı sıra sadece internet ortamında varlık gösteren basın kuruluşları da bu süreçte ortaya çıkmıştır. Arvas’a göre (2019: 100) internet, gazetecilik mesleğine yeni sorumluluklar getirmenin yanında basın yoluyla işlenen suçların tanımını, etkisini ve kapsamını değiştirmiş, gazetecilerin sahip olduğu temel hakları da etkilemiştir.

İnternetin hızlı yükselişi ve bu yükselişe basın sektörünün kısa sürede uyum sağlamasıyla, gazetecilik için önem arz eden hız konusu daha da kazanmıştır. Günümüzde, sanal ortamda en hızlı şekilde okuyucularına haberini ulaştırma çabası içerisine giren çoğu yaygın, bölgesel ya da yerel basın kuruluşu temsilcisi, çoğu kez etik değerleri göz önünde bulundurmadan yayınlarını sürdürmektedir.

Yeni iletişim teknolojileri ve internet, geleneksel gazetecilik pratiklerine meydan okuyan, daha önce görülmemiş bir şekilde gazeteciliği dönüştüren son yüzyılın en önemli teknolojisi olarak görülmektedir

İnternet bazlı geliştirilen akıllı cihazlar ve yapay zekâ teknolojisi ile birlikte, sanal ortama yayınlarını taşıyan veya bu ortam için özel içerik üreten hemen her basın kuruluşu “tıklanma” yarışına girmiştir. Bu yarış “tık haberciliği” kavramını yaşamın ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Geleneksel medya alanındaki gazetecilik pratiklerine internet ile birlikte yenilerinin eklenmesiyle, bir basılı gazete için haber değeri taşımayan pek çok olay veya gelişme; internet haber sitelerinde kolayca yer bulmaktadır.

Yaygın ve bölgesel yayın yapan basın sektörünün dışında yerel basının dijitalleşmesine bakıldığında Delibaş (2023: 93) yerel basının dijitalleşmesinin hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarının olduğunu belirterek olumlu sonuçları yerel basının daha hızlı ve daha ucuz haber üretimi olarak sıralamıştır.

Dijitalleşme ile birlikte yerel basının karşılaştığı olumsuz sonuçları, gerçekleştirdikleri saha çalışması sonrası Çat ve Nazlı (2020: 451); ekonomik sorunlar, dijitalleşme ile reklam gelirlerinin düşmesi, dijital yayıncılığın gazete tirajlarını düşürmesi, siyasi baskılar, nitelikli eleman sıkıntısı ve basılı medyaya olan rağbetin gün geçtikçe azalması olarak sıralamaktadırlar.

Öte yandan, çalışmanın pek çok noktasında altı sıkça çizilen yerel basının yaşadığı ekonomik temelli; ilgi yetersizliği, aksaklıklar, naylon kadrolar, yetersiz altyapı, resmi ilan pastası, teknoloji yetersizliği, profesyonel kadro ve eğitim eksikliği, güçsüz sermaye yapısı gibi sorunlar göz önüne alındığında, Türkiye’de yerel basının dijitalleşmesi, yaygın ve bölgesel alanda yayın yapan basın kuruluşlarına göre daha geç, zor ve sancılı olmuştur. Çat ve Nazlı (2020: 451) yerel basının dijitalleşmesini çağın getirdiği bir zorunluluk olduğunu ifade etmektedir. Yerel basının dijitalleşmesi konusuna bir başka açıdan bakıldığında, Abay Çelik (2023: 91) Türkiye’nin 7 bölgesine ait 7 yerel gazetenin dijital arşivini incelediğinde, 15 günde 7834 haberin sadece 2703’ünün yerel haber olduğunu geri kalan 4410’unun ulusal ve 711’inin ise uluslararası haberler olduğunu belirleyerek çalışmasının başlığını “Dijitalleşen Yerel Basın Ne Kadar Yerel: 7 Coğrafi

Bölgeden 7 Yerel Gazete Örneği” olarak belirlemiştir. Kısaca daha önce de üzerinde durulduğu gibi 2000’li yıllardan itibaren yerel basın dijitalleşmesiyle basın kuruluşlarının haber anlayışlarında ciddi değişiklikler meydana geldiği görülürken, “tık” odaklı gazetecilik örnekleri maalesef dijitalleşme ile birlikte yerel basın kuruluşlarında da görülmüştür.

1.3.2 Dijitalleşme ile Gelen Dezenformasyonun Yerel Basına Etkisi

İnternet kullanımının insan yaşamının odak noktası haline gelmesiyle birlikte dezenformasyon kavramı da aynı internet gibi hayatın önemli bir parçası haline gelmektedir. Kelime kökeni olarak Fransızca désinformation kelimesine karşılık olan dezenformasyon, yine köken itibarıyla Fransızca ’da bilgilendirmeme anlamı taşıırken, Türk Dil Kurumu tarafından bilgi çarpıtma olarak tanımlanmaktadır.

Dijital alanda gerçekleşen önemli teknolojik gelişmelerin bir ürünü olan sosyal medyada bireyler herhangi bir konu hakkındaki görüşlerini, fikirlerini takipçileri ile paylaşmaktadır. Arslan (2022, 126) bu davranışı, kullanıcıların özgür yaşamının bir parçası olarak görmesine rağmen, sosyal medyanın diğer kullanıcıların da bulunduğu geniş bir kamusal alanı temsil ettiği gerçeğini vurgulamaktadır.

Kamusal alan gerçeğinin ötesinde, herhangi bir özdenetimden uzak, doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanmadan sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlar gerek yaygın ve bölgesel gerekse yerel basının haber kaynakları arasına girmektedir. Yaşanan zorunlu dijitalleşme süreci ile birlikte gazeteciler, eski ismiyle okuyucuları, yeni ismiyle takipçileri için farklı teknik ve yöntemler ile içerik üretim çalışması içerisine girmektedirler. Rutin olarak gazetecilik mesleğinin bir gereği olan habercilik anlayışının dışında sosyal medya paylaşımlarını da haber kaynağı haline getirilmesiyle konunun başında belirtilen dezenformasyon kavramı ortaya çıkmaktadır.

İnternet üzerinde bireylerin veya medya kuruluşlarının doğru, saf, arı bilginin dışında; doğruluğunu teyit etmeden yapılan, birçoğu takipçi arttırma ve ekonomik girdi sağlama gibi pek çok farklı sebeple oluşturulmuş içerikler herhangi

bir engelleme olmaksızın milyonlarca kişiye ulaşmaktadır. İnternet üzerinde gerçekleşen paylaşımlara herhangi bir engelleme gelmese de Türkiye’de 2022 yılında kabul edilen 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun düzenlemesi çıkarılmıştır.

Çıkarılan 7418 sayılı kanun ile dezenformasyonun ve yanlış bilgilerin yayılmasını önlemek amaçlansa da kanun sosyal medyada paylaşım yapıldıktan sonrasını kapsamaktadır. 2022 yılında yürürlüğe giren düzenleme ile birlikte son iki yılda 4 bin 590 kişi hakkında yaptığı sosyal medya paylaşımlarına bağlı olarak işlem başlatılmıştır (BBC, 29 Kasım 2024).

Konuya basın ve özellikle de yerel basın penceresinden yaklaşıldığında, sosyal medyanın sınırsız nimetlerinden basın kuruluşlarının da etkilendiği görülmektedir. Özellikle Covid-19 pandemisi ile artan sosyal medya kullanımı, basın kuruluşlarının da bu alandaki faaliyetlerini arttırmasına vesile olmuştur.

Yerel basın başlıklı bölümde Atilla Girgin ve Mustafa Şeker’in üzerinde durduğu, ayrıca çalışmanın pek çok noktasında sıkça söz edilen yerel basının sorunları arasında olan ilgi eksikliği durumu; sosyal medya, daha doğrusu doğrudan dijitalleşme sayesinde aşılmaya çalışılmaktadır. Yerel gazeteciler özellikle ilgi eksikliği sorununu yenmek ve sosyal platformlarda popülarlığını arttırmaya yönelik faaliyetler içerisinde bulunmaktadır. Bu faaliyetler sırasında; doğruluğu ya da yanlışlığı kanıtlanmamış durumlar üzerine haberlerini oluşturan yerel basın kuruluşları, yalan haber durumundan hem kendilerine hem de genel alanda yerel gazeteciliğe duyulan güvenin sarsılmasına sebep olmaktadır.

1.4 İstanbul’da Gazetecilik Faaliyetleri

Yenikapı’da yapılan arkeolojik kazılar sonucunda İstanbul tarihinin 8 bin 500 yıl öncesine dayandığı belirlenmiştir (İstanbul Valiliği). Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu’na başkentlik yapan İstanbul, pek çok farklı çevreler tarafından gerek dinsel gerek ekonomik ve gerekse stratejik açıdan önemli bir şehir olarak kabul edilmektedir. İstanbul’da gazetecilik çalışmalarından önce matbaacılık faaliyetlerine bakılacak olursa, Kabacalı’dan aktaran Özsoy (2020: 22) Türkiye’de ilk matbaacılık faaliyetlerine değinerek, matbaacılığın ilk olarak 1493 yılında İspanya’dan sürülen Musevilerin İstanbul’da kurduğu matbaa ile başladığını ifade

etmektedir. Musevilerin kurduğu matbaanın ardından ilk Türk matbaası ise daha önce üzerinde durulduğu gibi İbrahim Müteferrika ve Yirmisekiz Çelebi Zade Sait Efendi tarafından, Padişah III. Ahmet'in izni ve Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi'nin 7 Temmuz 1727 tarihli fetvası ile kurulmuştur (Koloğlu 2020: 14).

Osmanlı'da matbaanın kurulmasının ardından ilk gazete Fransızlar tarafından İstanbul'da basılmıştır. 1796-1798 arasında İstanbul'daki Fransız Büyükelçiliği, Osmanlı'da yaşayan Fransızlar için Bulletins Des Nouvelles gazetesini çıkarırken, 1820'lerde ise İzmir'de de Le Spectateur Oriental gazetesini çıkarmıştır (Lewis, 1993:95). Fransız gazetelerinin ardından "Türk Basın Tarihi" başlıklı bölümde de üzerinde durulduğu gibi Vekay-i Mısriye ve Takvîm-i Vekayi gazeteleri Türk Basın tarihinin başlangıç noktası olmuş ve bu gazetelerden devletin resmî gazetesi olan Takvîm-i Vekayi İstanbul'da yayın hayatına başlamıştır.

Akabinde, Vilayet Nizamnamesi bölümünde de belirtildiği gibi İstanbul, devletin başkenti olması hasebiyle, hiçbir zaman Vilayet gibi yönetilmemiştir. Buradan hareketle İstanbul'daki gazetecilik çalışmaları da günümüzde farklılık göstermektedir. Türkiye'de yayın yapan pek çok yaygın gazetenin merkezi İstanbul'da bulunmaktadır. Bu yüzden İstanbul'da çıkarılan yaygın, bölgesel ve ilçe bazlı yayın yapan pek çok gazete bulunmaktadır.

Basın İlan Kurumu'nun resmî web sitesinde tüm kullanıcıların erişimine açık olan verilerinin dışında İstanbul veya her hangi bir ilde, resmi ilan desteğinden yararlanmayarak yayın hayatını sürdüren yerel gazetelerin sayı itibariyle verisi bulunmamaktadır. Bu kapsamda, çalışmanın sınırlılıklarını oluşturan İstanbul ilinde, yayın yapan ve resmi ilan desteğinden yararlanan gazetelerin sayısı, Aralık 2024 itibariyle 1036'dır. Basılı formların dışında İstanbul'da yayın yapan haber sitelerinin sayısı ise 465'tir.

1.5 Koronavirüs'e Genel Bir Bakış

İnsanlık tarihi boyunca pek çok farklı salgın hastalık şehir, ülke, kıta ve hatta tüm dünyayı etkisi altına almış ve insanlığı olumsuz etkilemiştir. İlk örneklerinin hangi yüzyılda görüldüğü net olarak bilinmese de Kara Ölüm, Veba, Kolera, AIDS ve Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de salgın olarak ilan ettiği Covid-19 gibi hastalıklardan dolayı pek çok insan hayatını kaybetmiştir (Sağlık Bakanlığı Bilgi Platformu, 2 Temmuz 2020).

Salgın hastalıklar, birçok canı hayattan kopardığı gibi bazı insanlarda da kalıcı hasara yol açmıştır. Uludağ (2020: 119) “Aralık 2019’da Çin’in Vuhan kentindeki Huanan deniz ürünleri pazarından kaynaklandığı tahmin edilen ve 2019-nCoV olarak adlandırılan virüs enfeksiyonu, şu an tüm dünyayı etkisi altına alan yeni koronavirüs hastalığıdır.” tanımlaması yaparak, Koronavirüs hastalığının kaynağının Çin olduğunu belirtmiştir. Uludağ’ın tanımlamasına göre, 2019’dan günümüze tüm dünyayı etkisi alan Covid-19 pandemisinin kaynağı Çin olarak bilinmektedir. Fakat kesin bir kaynağa dayandırılmasa da Aralık 2019’da Çin’de ilk vaka görülmeden önce, Covid-19 hastalığına İtalya ve İspanya’daki kanalizasyonlardan alınan örneklerde rastlanıldığı birçok haber sitesinde yer almıştır (NTV, 23 Aralık 2020; BBC News, 26 Mart 2020).

Altın (2020: 49) ise Covid-19 pandemisini “Koronavirüs, (CoV), soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Ağır Akut Solunum Sendromu (Severe Acute Respiratory Syndrome, SARS-CoV) gibi daha ciddi hastalıklara kadar çeşitli hastalıklara neden olan büyük bir virüs ailesidir.” şeklinde tanımlamıştır. İnsan vücudunu olumsuz etkileyen bir virüs ailesi olan yeni tip Koronavirüsler, ilk olarak 2002 yılında Şiddetli Akut Solunum Sendromu Hastalığı (Severe Acute Respiratory Syndrome, SARS) ile Çin’de daha sonra 2012 yılında Orta Doğu Solunum Sendromu Hastalığı (Middle East Respiratory Syndrome, MERS) ile Suudi Arabistan’da ve son olarak ilk ortaya çıktığında 2019-nCoV olarak anılan, daha sonra Covid-19 adıyla, 2019 yılının Aralık ayında yine Çin’de görülmüştür.

Yeni tip Koronavirüs ailesi 2002’den günümüze üç kez salgına yol açmıştır. Covid-19’un SARS ve MERS ile aynı aileden olduğu bilinmektedir. İlk görüldüğü dönemde ateş, kuru öksürük ve vücut ağrısı gibi belirtileri olan ve zaman içerisinde uğradığı mutasyonlar ile belirtileri değişen Covid-19 hastalığı, SARS virüsüyle yüzde 70 benzerlik göstermektedir (Arslan ve Karagül, 2020: 6).

İlk olarak, Çin’in Wuhan şehrinde artan zatürre vakaları ile ortaya çıkan hastalık, 30 Ocak 2020’de Dünya Sağlık Örgütü tarafından “Uluslararası Endişe Verici Halk Sağlığı Acil Durumu” olarak ilan edildi (Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü). Uluslararası Endişe Verici Halk Sağlığı Acil Durumu’nun ardından, 11 Mart 2020’de virüsün kıta değiştirerek hızla tüm dünyaya yayılması ile yine Dünya Sağlık Örgütü tarafından Covid-19 hastalığı, Pandemi olarak ilan edilmiştir. Aynı gün, dönemin Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin

Koca da Türkiye’de ilk vakanın görüldüğünü televizyon kanallarından vatandaşlara duyurmuştur (Anadolu Ajansı, 11 Mart 2020).

O tarihten itibaren, virüsle mücadelede en etkin savunma olan, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı’nın açıkladığı 14 kural, hayatın odak noktası haline gelmiştir. Vatandaşlar, gündelik yaşamını maske-mesafe-temizlik ve Sağlık Bakanlığı’nın yayınladığı 14 kurala göre tasarlamaya başlamıştır (Sağlık Bakanlığı Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 3 Kasım 2020). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı verilerine göre Covid-19, hasta kişilerin öksürme, hapşıрма veya konuşmayla ortaya saçtığı damlacıkların, ortamdaki diğer bireyler tarafından solunması, damlacıkların yapıştığı yüzeylere dokunduktan sonra ellerin ağız, burun veya göze götürülmesiyle bulaşmaktadır (Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Platformu).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de vaka sayılarının hızla artmasıyla, bir dizi önlemler alınmıştır. Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu’nun aldığı tavsiye kararları uygulanarak, yurt genelinde sokağa çıkma kısıtlamaları, seyahat kısıtlamaları, kafe, restoran ve benzeri, vatandaşların katılımının yoğun olduğu yerlerin kapatılması gibi birçok düzenleme, Türkiye’de ilk vakanın ortaya çıktığı ay olan Mart 2020’den itibaren kademeli olarak uygulandı. Özellikle kış aylarında uygulanan kısıtlamalar ile vaka sayılarının düşmesi ile kademeli olarak, maske-mesafe ve temizlik kurallarına riayet edilerek, yeni normal hayata geçildi. Geline süreçte, Covid-19 hastalığı pek çok varyant oluşturdu, bunlardan birkaçı; Alfa, Beta, Delta, Gamma ve Omicron varyantlarıdır. Gerçekleşen aşı kampanyaları sonrası Covid-19 pandemisi, gribal hastalıkların daha şiddetlisi haline geldi. Bu yüzden hastalığın tamamen sona erdiği söylenemez.

Kısıtlamalar sonrası, daha önce bahsi geçen varyantlar yüzünden hastalığın bulaşıcılığının daha fazla olmasına rağmen aşılama çalışmaları ile yeniden normal hayata geçildi. Her ne kadar normal hayata dönülse de koronavirüse bağlı olarak insanlar hem sağlık yönünden hem de maddi yönden sıkıntılar çekmeye devam etmektedir. Salgının en yoğun olduğu dönemde alınan tedbirlere bağlı olarak pek çok işletme kapanmak zorunda kaldı. İlerleyen süreçte, salgının yoğun olduğu dönemde kapanan işletmelerin birçoğu tekrar faaliyetlerine devam etti fakat ekonomik istikrarını sürdüremeyen, özellikle hizmet sektöründeki işletmeler tamamen faaliyetlerine son verdi.

Bu durumdan, vatandaşların bilgi ve haber alma ihtiyaçlarını karşılayan pek çok gazete, dergi, televizyon ve benzeri medya kuruluşları da etkilendi. Süreç içerisinde reklam ve satış gelirleri oldukça azalan gazeteler öncelikle tirajlarını düşürerek her işletmede olduğu gibi çalışan sayısında azalmaya gittiler. Tiraj sayısının düşmesi matbaacılık sektörünü de olumsuz etkiledi. Türkiye Gazeteciler Federasyonu'nun bildirgesine göre pandemide Anadolu'da 1800'lerden, 925'e kadar düşen gazete sayısı sonrası durumla ilgili Basın İlan Kurumu'nun acil önlem alması istenmiştir (Bianet, 16 Aralık 2020).

Pandeminin ağır şartlarına, yaygın basın kadar yerel basın da maruz kalmıştır. Pandemi öncesinde de ekonomik sebepler başta olmak üzere birçok sorunlar silsilesi ile yayın hayatına devam eden yerel gazeteler, pandemi sürecinde daha da zor duruma düşmüştür. Basın İlan Kurumu'ndan resmi ilan alma şartlarını yerine getiremediği için halk arasındaki tabiriyle “kendi yağıyla kavrulan” çoğu yerel basın kuruluşu, pandemi sürecinde kapanmak zorunda kalmıştır.

Salgın sürecinin en ağır yaşandığı günlerde, bulaş hızının düşmesi için alınan tedbirlere bağlı olarak tüm Türkiye'de sokağa çıkma kısıtlamaları ilan edilmiştir. Basın yayın organlarında çalışan gazetecilerin kıdem, mesleki güvence, ücret, fazla çalışma ve yıllık izinlerinin düzenlenerek koruma altına alındığı 212 sayılı Basın İş Kanunu'ndan yararlanan ve basın kartı olan gazeteciler kısıtlama sürecinde hiçbir problem yaşamadan sokaklara çıkarak halkın haber alması için çalışabilmiştir. Buna karşılık, çalıştığı basın yayın kuruluşunda 212 sayılı yasa kapsamında tutulmadan çalıştırılarak basın kartı alma hakkı verilmeyen yerel gazeteciler, bu süreçte görevini serbestçe yapmaktan bu haktan mahrum kalmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’yi de etkileyen koronavirüs küresel salgınından yerel basın nasıl etkilendiğini, yerel gazeteciler ile yapılan görüşmeler sonucunda irdelemektir. Bu kapsamda, koronavirüs salgını, İstanbul yerel gazetelerini nasıl etkilediği çalışmanın temel sorusu olarak ele alınmıştır. Çalışmanın evreni İstanbul’da yayın yapan basılı yerel gazeteler, örnekleme ise görüşme için İstanbul genelinden seçilen 10 gazetecidir. Çalışma kapsamında, İstanbul’da yayın yapan, basılı yerel gazetelerde çalışan gazeteciler ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Uslu ve Demir (2023: 290) derinlemesine görüşme tekniğinin; araştırmacı ve araştırmanın konusu olan özne arasında sözlü iletişime dayalı veri toplama tekniği olduğunu belirtmiştir.

2.1 Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmanın evreni Covid-19 küresel salgınında, halkın haber alma ihtiyacını karşılayan İstanbul’daki yerel gazetelerde çalışan basın mensuplarıdır. Çalışmanın örnekleme ise İstanbul’da yayın yapmakta olan yerel gazetelerde çalışan ve kolay örnekleme yoluyla ulaşılan 10 gazetecidir. Yerel gazetecilerin seçiminde ilk olarak farklı basın kuruluşları ve ilçelerden örnekler toplamak için aynı gazetede ve ilçede çalışılmaması şartıyla birlikte gazetenin hem basını hem de dijital alanda faaliyet göstermesi şartı aranmıştır. Çalışma kapsamında 25.01.2024 – 12.04.2024 tarihleri arasında katılımcılar tespit edilip görüşmeler yapılmıştır.

2.2 Verilerin Toplanması

Çalışmada elde edilen veriler Covid-19 küresel salgınının en aktif olduğu 2 yıllık süreyi, kapsamaktadır. Araştırma verileri, çalışmanın evren ve sınırlılıklarını oluşturan İstanbul ili sınırları içerisinde yerel gazetecilik yapan 10 katılımcıdan elde edilmiştir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcılara konu ile ilgili yöneltilen 10 adet soru çerçevesinde belirlenen yine 10 başlık doğrultusunda ilenlenmiştir.

Bu başlıklar ışığında İstanbul'da yerel gazetecilik görevi sürdüren kişilerin gözünden Türkiye'de yerel basının en önemli sorunu, Covid-19 salgınının yerel basının işleyişine etkisi, resmi ilan desteği, salgının yerel gazetelerin baskı adedi ve ilan gelirlerine etkisi, okuyucuların pandemi sürecinde yerel basına yaklaşımı, yerel basının salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşabilmesi, salgın sürecinde yerel basının dijitalleşmesi, pandemi sonrası yerel basının son durumu, olağanüstü hallerin yerel gazeteciliğe etkisi ve yerel basının geleceğine bakılmıştır.

2.3 Verilerin Analizi

Bu çalışmada İstanbul'da yayın yapmakta olan basın kuruluşlarının imtiyaz sahibi ve çalışanlarıyla görüşülmüştür. Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak örnekleme dahil edilen yerel basın kuruluşlarının sahibi ve çalışanlarıyla derinlemesine görüşmeler yapılmış, İstanbul'da yerel gazetelerin koronavirüs salgınındaki durumu ortaya konmuştur.

2.4 Araştırmanın Amacı

Bu yüksek lisans tezinin temel amacı, yerel basın kuruluşlarının, tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgınındaki durumunu incelemektir.

Tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs pandemisinin de pek çok ticari işletme gerek ekonomik açıdan gerekse çalışanlarının sağlık sorunlarına bağlı olarak, süreçten olumsuz şekilde etkilenmiştir. Bu çerçevede, koronavirüs salgını dönemi öncesinde de başta ekonomik sorunlar olmak üzere zor koşullar altında hizmet vermeye çalışan yerel basın kuruluşlarının, pandemideki durumu, İstanbul ilinde aktif olarak faaliyet gösteren yerel gazetelerin sahipleri ve çalışanlarıyla, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan yüz yüze derinlemesine görüşmelerle keşfedilmeye çalışılmıştır.

2.5 Araştırmanın Önemi

Yerel basın, en basit şekilde insanların yaşadıkları il, ilçe veya belde de yaşanan gelişmeleri öğrendiği, yaygın basına göre daha dar ve sınırlı bir ölçekte yayın yapan kitle iletişim araçlarıdır. Türkiye'de yerel basın, yaygın olarak hizmet

veren basına göre daha az ilgi görmektedir. İl, ilçe ve belde hakkında doğrudan bilgiye ulaşabilecek ilk kaynaklardan olan ve bunun yanında yerel değerlerin ve kültürün gelecek nesillere aktarılması gibi önemli görevleri ve sorumluluğu da bulunan yerel basın kuruluşları, Covid-19 pandemisi sürecinde ciddi sorunlarla karşılaşmıştır.

Yerel basın; ‘Taşra Basını veya Anadolu Basını’ olarak da adlandırılmaktadır ayrıca yerel basın üzerine yapılan bilimsel araştırmaların birçoğunun sınırlılıklarını Anadolu merkezli il, ilçe ve beldeler oluşturmaktadır. Buradan yola çıkılarak; çalışmanın en önemli noktası, yerel basının koronavirüs salgınında karşılaştığı sorunlar, Türkiye’de yaygın pek çok basın kuruluşunun merkezi haline gelen, metropol şehirler arasında bulunan İstanbul’da faaliyet gösteren yerel gazeteler üzerinden keşfedilmeye çalışılmıştır.

2.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, 2020 yılının Mart ayı ile başlayan, aşı tedbirleri ile şiddeti düşmesine rağmen etkinliğini günümüzde de devam ettiren; Covid-19 küresel salgının en aktif olduğu dönem olan 2020 ve 2022 yılı aralığını kapsamaktadır. Çalışma, belirtilen süre zarfında, İstanbul’da basılı ve dijital ortamda yayın yapan yerel gazetelerin sahibi ve çalışanlarıyla sınırlıdır.

3. BULGULAR

İstanbul’da yayın yapan yerel basın kuruluşlarında çalışan gazeteciler ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, bu başlık altında sunulmuştur.

3.1 Katılımcıların demografik Özellikleri

Görüşmeye katılan katılımcılar; 28-68 yaş aralığında, 4 ile 33 yıllık mesleki tecrübeye sahip, sadece muhabir ve hem gazete sahibi hem de muhabir olarak çalışan gazetecilerden oluşmaktadır.

Katılımcılarla yüz yüze gerçekleşen görüşmeler 45 dakika sürmüştür. Katılımcı olarak belirlenen 10 kişi; konuyu hem gazete sahipleri hem de gazete çalışanları gözünden ele almak için özellikle yarı yarıya gazete sahibi ve çalışanları olarak belirlenmiştir.

Diğer bir taraftan, araştırmaya katkı sunan katılımcıların belirlenmesinde; mensubu olunan yerel basın kuruluşunun faaliyetlerini hem basılı hem de dijital alanda sürdürmeleri şart koşulmuştur. Böylelikle hem basılı hem de dijital alanda faaliyet gösteren yerel basın kuruluşlarının Covid-19 küresel salgını sürecindeki durumu tam anlamıyla anlaşılmasına çalışılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 9’da gösterilmiştir. Tablodaki sıralamalar gazetecilerin meslek deneyim yıllarına göre belirlenmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kod	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Gazetenin Basılı veya Elektronik Olma Durumu	Eğitim Düzeyi
K1	68	Erkek	Gazete Sahibi ve Muhabir	Basılı ve Elektronik	Lise
K2	29	Erkek	Muhabir (Çalışan)	Basılı ve Elektronik	Lisans
K3	33	Kadın	Gazete Sahibi ve Muhabir	Basılı ve Elektronik	Lisans
K4	40	Kadın	Muhabir (Çalışan)	Basılı ve Elektronik	Lisans (Y. Lisans Öğrencisi)
K5	42	Erkek	Gazete Sahibi ve Muhabir	Basılı ve Elektronik	Lise
K6	28	Erkek	Muhabir (Çalışan)	Basılı ve Elektronik	Lisans (Y. Lisans Öğrencisi)
K7	55	Erkek	Gazete Sahibi ve Muhabir	Basılı ve Elektronik	Lise
K8	39	Erkek	Muhabir (Çalışan)	Basılı ve Elektronik	Lisans
K9	36	Erkek	Gazete Sahibi ve Muhabir	Basılı ve Elektronik	Lisans
K10	43	Kadın	Muhabir (Çalışan)	Basılı ve Elektronik	Lise

3.2 Görüşmelerden Elde Edilen Verilerin Analizi

Yapılan görüşmeler neticesinde, İstanbul’da yayın yapan yerel gazetelerin Covid-19 küresel salgını sürecinde yaşadığı zorluklara yönelik elde edilen veriler kategorileştirilmiştir. Bu kategoriler; Türkiye’de Yerel basının Temel Sorunları, Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basının İşleyişine Etkisi, Resmi İlan Desteği, Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basının İlan Gelirleri ve Baskı Adedine Etkisi, Pandemi Sürecinde Vatandaşların Yerel Basına Yaklaşımı, Pandemi Sürecinde Yerel Basının Salgının Seyri İle İlgili Teknik Verilere Ulaşması, Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basının Dijitalleşmesine Etkisi, Covid-19 Pandemisi Sonrası Yerel Basının Son Durumu, Salgın Hastalıklar veya Depremler Gibi Olağan Dışı Hallerin Gazeteciliğe Etkisi ve Yerel Basının Geleceği şeklindedir.

3.2.1 Türkiye’de Yerel Basın’ın Temel Sorunları

Çalışmanın kuramsal temeller ve literatür taraması bölümünde çokça üzerinde durulduğu gibi yerel basının pek çok farklı sorunu bulunmaktadır. Girgin yerel basının karşılaştığı sorunları; ilgi yetersizliği, aksaklıklar, naylon kadrolar, yetersiz altyapı, resmi ilan pastası, teknoloji yetersizliği, profesyonel kadro ve eğitim eksikliği, güçsüz sermaye yapısı olarak ifade ettiği çalışmanın pek çok noktasında sıkça şeklinde belirtilmiştir (2009: 246-255). Bu çalışma kapsamında; İstanbul’da yayın yapan yerel gazetelerin çalışanlarıyla yapılan görüşmeler incelendiğinde, sorunların ana kaynağı ekonomik olarak görülse de konuya bakış açısı farklılık göstermektedir. Daha doğrusu sorun anlayışı; kişilerin gazetede görevine, statüsüne göre değişiklik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katkı vermeyi kabul eden yerel gazete temsilcileri, gazetelerinde imtiyaz sahibi ve muhabir olarak görev almaktadır. Fakat bazı gazete sahipleri, elindeki imkânsızlıklardan dolayı aynı zamanda kendi gazetelerinde muhabir olarak da görev yapmaktadır. Bu kapsamda, araştırmaya katkı sunan katılımcılara bakıldığında hem gazetenin sahibi olan hem de aynı gazetede muhabir olarak çalışanlar K1, K3, K5, K7 ve K9 olurken, bulunduğu gazetede maaşlı; sadece muhabir olarak görev yapanlar ise; K2, K4, K6, K8 ve K10’dur.

Yerel basının temel sorununun ekonomi temelinde olduğunu ifade eden gazete sahipleri, alt başlıklarda baskı ve çalışan maliyetlerinin bir hayli fazla olduğunu ifade ederken, gazetelerde sadece muhabir olarak görev yapan

katılımcılar ise üst başlık olarak ekonomik sorunları belirledikten sonra alt başlıklarda; maaş düşüklüğü, teçhizatların (fotoğraf makinesi, video kamera, bilgisayar, ses kayıt cihazı, cep telefonu vs.) eksikliği ve imkânlar doğrusunda maliyetli oluşlarından dolayı yenilenememesi ile alaylı-mektepli durumunu sorun olarak göstermektedirler. Gazete sahibi K7'nin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir *“Ekonomi her şeyin başında geliyor. Bakın 33 yıl oldu bu meslekte. Para olmadan maalesef hiçbir şey olmuyor. Eleman olmuyor, teknik donanım olmuyor, baskı olmuyor kısaca olmuyor.”*

Bulunduğu gazetede muhabir olarak çalışan K10 ise; gelişen iletişim teknolojileri kapsamında basının dijitalleşmesine bağlı olarak, meslek etiğinde yaşanan aksaklıkları ve yine dijitalleşme ile birlikte hukuksal açıdan gazeteler ve çalışanlarının çok daha fazla yükümlülükler ile karşı karşıya kaldıklarının altını çizmiştir. K10'a göre Türkiye'de yerel basının en önemli sorunu; az önce belirtilen hususlar çerçevesinde dijitalleşme ile gelen belirsiz iş ortamı olarak görmektedir.

Elde edilen verilere ışığında, konuya gazete sahiplerinin penceresinden bakıldığında; bir yerel gazetenin var olması, yayın hayatına devam etmesi ve bu işi mesleği haline getirmiş kişilere ekonomik girdi sağlaması için ilk olarak ekonomik sorunları çözmesi gerektiği gerçeği ile karşı karşıya kalınmaktadır. Yaygın, bölgesel ya da yerel, bir gazetenin ayakta kalması için üç önemli gelir kaynağı olarak ifade edilen satış, abonelik veya ilan-reklam gelirinin en az birine düzenli olarak, muhakkak, sahip olması gerekmektedir.

Konuya gazete çalışanlarının penceresinden bakıldığında; çalışan muhabirlerin, gazetelerine ekonomik yönden girdi sağlamak gibi bir sorumlulukları olmadığı için ekonomi başlığı altında konuya farklı bir açıdan yaklaşmaktadırlar. K2 ve K6 çalıştıkları gazetelerde teçhizatlarının bir hayli eski olduğunu, yeri geldiğinde diğer yerel gazeteler ile rekabet edemediklerini bu yüzden interneti anlık haber almak için kullanan pek çok kullanıcıyı (okuyucuyu) diğer yerel gazetelere kaptırdıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma katılımcılarının 4'ü lise, 4'ü lisans mezunu ve 2'si de yüksek lisans öğrencisidir. Bulunduğu gazetede muhabir olarak görev yapan yüksek lisans öğrencileri K4 ve K6 ile lisans mezunu K8; herhangi bir yüksekokul mezunu olmayan, uzun yıllardır gazetecilik mesleğini sürdürerek elde ettiği bilgi, birikim

ve tecrübesiyle gazetecilik mesleğini icra eden, patronları başta olmak üzere, aynı durumdaki tüm meslek mensupları ile kendi aralarındaki ilişkiyi sorun olarak görmektedir. Özellikle K6, *“Bu mesleğin en önemli sorunu alaylı gazetecilerdir. Onların iş bilmez tavırları ve hareketleri yüzünden yerel gazetecilik bir arpa boyu yol kat edememiştir. Benim çalıştığım gazetenin de sahibi lise mezunu ve gazetecilik üzerine hiçbir yetkinliği yok. Bence bunun kökten değişmesi gerekli. Gazetecilik eğitimi almayan hiç kimse ne gazete sahibi olmalı ne de gazetede çalışmalı. Eline eskiden kalem kâğıt alan, şimdilerde de telefon, tablet, bilgisayar alan herkes gazeteci kesiliyor bu yanlış benim emeğime yazık. O zaman neden iletişim fakülteleri var.”* görüşünü savunmaktadır. Gazetecilik mesleği üzerine lisans düzeyinde eğitim almayan gazetecilerin mesleği üzerine hiç değilse sertifika eğitimi alması gerektiğini savunan K4 ise görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Bence yerel basının temel sorunu eğitimidir. Yüksekokul mezunu olmayan kişilerin medya patronu, muhabir, fotoğrafçı, eşik bekçisi olmasını doğru bulmuyorum. Hiç değilse gazetecilik üzerine sertifikalı eğitim alınması gerektiğini düşünüyorum.”*

İstanbul’da basılı olarak yayın yapan yerel gazete temsilcilerinin, “Yerel basının başlıca sorunları nelerdir?” sorusuna cevapları gazetelerin sahibi olup, aynı zamanda muhabir olarak görev yapan kişilerle, gazetelerde sadece maaşlı muhabir olarak çalışan kişilerin, gazetedeki sorumluluklarına göre cevaplar vererek çalışmaya katkı sunduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin varsa çalışanlarına maaş ödeme zorunluluğu olan, gazetesinin baskısını düzenli yapabilmeyi hedefleyen gazete sahipleri için temel sorun ekonomi olurken, bulunduğu gazetede çeşitli usul ve şartlarla belirlenen durumlarda maaşlı olarak çalışanların temel sorun anlayışı katılımcı 4 ve 6’nın verdiği yanıtlardan görülmektedir. K4 ve 6 temel sorun olarak eğitim eksikliğini görmektedir.

3.2.2 Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basının İşleyişine Etkisi

Çalışma kapsamında, İstanbul’da yayın yapan yerel gazetelerin temsilcileriyle yapılan görüşmelere bakıldığında, katılımcıların tamamı, tüm dünyayı ve Türkiye’yi etkisi altına alan Covid-19 küresel salgınından yerel basının olumsuz etkilendiğini ifade etmektedir.

Gazete sahibi olan K1, konuyu gazeteleri bazında değerlendirerek; *“Pandemi sürecinde yayınlarımıza basılı olarak bir süre ara verdik. Bu süre zarfında internet gazetemiz ve sosyal medya hesaplarımızı daima aktif tutmaya*

çalıştık. Sokağa çıkma kısıtlaması olan dönemde ilgili makamlardan izinleri istediğimiz şekilde alamadık. Bu durum mesleğimizi yerine getirmemize engel oldu. Süreç içinde internet sitemizin tıklanması arttı. Tıklanma göz önünde tutulursa vatandaşın ilgisi iyiydi ama asıl para kazanmamızı sağlayan gazetemizin basılı haline olan ilgi çok düşüktü.” ifadelerini kullanmıştır.

K2 ise pandemi sürecinde yerel basının işleyişi ile ilgili şu ifadelere yer vermiştir: *“Pandemi sürecinde gazeteciler sürekli haber peşinde, evinin dışında olmasına bağlı olarak hastalığa en çok yakalanan meslekler arasındadır. Bu durum bizim gibi bir ya da iki kişilik kadrosu olan yerel gazetelerin işleyişini olumsuz etkilemiştir. Örnek olarak ben süreç içerisinde 3 defa Covid oldum. Her defasında 1 ay toplam 3 ay izinli olmak zorunda kaldım. Ben yokken patronum haberlere gitmedi, sadece bülten olarak gelen hazır haberleri internet sitemizde yayınladık, baskımız da durmuştu. Zor bir süreçti.”*

Sürece bir başka açıdan bakan 12 yıllık yerel muhabir K8 ise sokağa çıkma kısıtlamalarının olduğu dönemde, aynı ilçede hizmet veren birden çok fırıncıya, bakkala verilen izinlerin, yerel gazetecilere verilmediğini, sokağa çıkma yasaklarının olduğu kapanma günlerinde okuyucularına yeteri kadar haber ve bilgi akışı sağlayamadıklarını ifade ederek haber işleyişinin zora düştüğünü belirtmiştir.

Son olarak gazete sahibi K9 ise, Covid-19 pandemisinde yerel gazeteciliğin işleyişine etki eden bir başka konu olan “anlık sayfalar” değinmiştir. K9; *“Covid-19 küresel salgını sürecinde, etkinliğe kavuşan anlık sayfalar, yerel basının işleyişine olumsuz etki etmiştir. Vatandaşlar, ilçemizde yaşanan; denk gelip, kayıt altına aldıkları fotoğraf ve videoları anlık sayfalar ile paylaşarak içerik üretilmesine katkı sunmaktadırlar. Bu yüzden anlık sayfalar, dijital platformlarda yerel basından daha fazla rağbet görmektedir. Fakat bu sayfalarda yapılan paylaşımların meslek etiğinden uzakta, denetime tabi tutulmadan yapıldığını ifade etmek isterim.”*

3.2.3 Resmi İlan Desteği

Çalışmaya katkı sunan, İstanbul’da farklı basın kuruluşlarında ve yine farklı ilçelerde yerel gazetecilik yapan 10 katılımcının hizmet verdiği 10 gazeteden 8’i, 1961 yılında çıkarılan kanun ile resmi ilan ve reklamların süreli yayınlara

dağıtımının sağlanması amacıyla kurulan Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanmamaktadır.

Bulundukları gazetelerde muhabir olarak görev yapan; 16 yıllık mesleki tecrübeye sahip K4 ile 12 yıllık mesleki tecrübeye sahip K8'in bulunduğu yerel gazeteler resmi ilan desteğinden yararlanmaktadır. Resmi ilan desteğinden yararlanan bir gazetede çalışan K4; Basın İlan Kurumu'nun istediği usul ve şartların oluşması ve devamı için gazete sahiplerinin çok fazla zorlandığını belirterek: *“Resmi ilandan yararlanıyoruz. Özel ilanlar da geliyor. Pandemi sürecinde gelirlerimiz düştü ama geçimimizi sağladık çok şükür. Ama şunu belirtmeliyim ki resmi ilan şartları bir hayli ağır. Bulunduğum ilçenin seçmen sayısı 250 bin, ilçenin genel nüfusu 1 milyonun üzerinde tüm bu şartlar göz önünde bulundurularak bir baskı adedi belirleniyor. Bu baskı sayısını bulmak gerçekten zor. İlk soruda eğitim sorununa bağlı olarak kendi çalıştığım gazetenin sahibini de eleştirdim ama benim patronum bu süreci alaylı olmasına rağmen iyi yönetiyor.”* görüşlerine yer vermiştir.

Resmi ilan desteğinden yararlanmayan gazeteler ise abone ve ilan-reklam gelirleri sayesinde ayakta kalabilmektedir. Bu kapsamda K1 ve K5'in sahibi oldukları gazeteler ile K6'nın muhabir olarak çalıştığı gazete gelirlerini abone sistemi üzerinden elde etmektedir.

Araştırmaya katılan; K3, K7 ve K9'un sahibi olduğu gazete ile K2 ve K10'un muhabir olarak çalıştığı gazeteler özel ilan-reklam gelirleri ile ekonomik girdi sağlamaktadır. Konuyla ilgili görüşlerini belirten gazete sahibi K3; *“Resmi ilandan yararlanamıyorum. Özel ilanlardan geçimimizi sağlıyorum. Ayrıca gazetemiz ücretsiz dağıtılıyor. Tek geçimimiz özel ilanlar.”* ifadelerine yer vermiştir. Bulunduğu gazetede muhabir olarak görev yapan K2 konuya başka bir açıdan açıklık getirerek; *“Gazetemiz resmi ilan desteğinden yararlanmadığı gibi resmi ilan desteğine ihtiyaçta duymamaktadır. Gazete sahibimizin farklı iş kollarında ekonomik kazançlar elde etmektedir. Bu yüzden gazetemizin ekonomik açıdan girdi sağlamasına gerek duyulmamaktadır.”* diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Çalıştığı gazetede her yeni abone üzerinden prim aldığını ifade eden K6 konuşla ilgili şu ifadelere yer vermekte *“İlan desteğinden yararlanmıyoruz.*

Abonelik üzerinden gelir sağlanıyor. Normal şartlarda çalışan olduğum için ekonomik girdi sağlamak benim görevim değil ama patronum her yaptığım yeni abone üstüne maaşıma ek prim veriyor. Ben de ilgisi olan tanıdıklarımı abone yapıyorum.”

İstanbul’un farklı ilçelerinden katılımcılarında belirttiği gibi Türkiye’de yaygın, bölgesel ve yerel basının en önemli gelir kalemi olan resmi ilan desteğinden 10’da 8’i yararlanmamaktadır. Resmi ilan desteğinden yararlanmayan 7 gazete; abone ve özel ilan-reklam geliri ile ayakta kaldıklarını ifade etmiştir. Öte yandan sadece abone ve özel ilan-reklam gelirleri ile normal süreçte dahi sıkıntı çektiklerini ifade eden katılımcılar, Covid-19 küresel salgını döneminde abone ve özel ilan gelirlerinin tamamen durma noktasına geldiğini belirtmişler.

3.2.4 Covid-19 Küresel Salgınının İstanbul Yerel Basınının İlan Gelirleri ve Baskı Sayısına Etkisi

Katılımcıların çalıştıkları gazetelerin 8’i resmi ilan desteğinden yararlanmamaktadır. Katılımcıların tamamı Covid-19 küresel salgını döneminde ilan gelirlerinin düştüğünü belirtmektedir. Fakat resmi ilan desteğinden yararlanmayan gazetelerin bazılarının gelirleri düşmenin yanında tamamen dururken, resmi ilan desteğinden yararlanan gazetelerin sadece özel ilan-reklam gelirlerinde bir düşüş olmuştur. Konuyla ilgili resmi ilan desteğinden yararlanan bir yerel gazetede muhabir olarak çalışan K8: *“Resmi ilan aldığımız için baskı adedimizi düşüremiyoruz. Resmi ilanın dışında özel ilan gelirlerimiz ciddi şekilde düştü, çoğu zaman sadece resmi ilanlardan sağladığımız gelirle çalışmalarımızı sürdürdük.”* görüşlerine yer vermektedir.

Gazetecilerin araştırma kapsamında kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında, resmi ilan desteğinden yararlanan yerel gazetelerin belirli bir tirajın altına düşmeme zorunluluğu bulunduğundan baskı adedinde düşüş olmazken, resmi ilan desteğinden yararlanmayan yerel gazetelerin baskı adedinin düştüğü, bazılarının baskılarını Covid-19 küresel salgını sürecinde tamamen durduğu görülmüştür.

Katılımcılardan K1, K6 ve K10 pandemi sürecinin belli dönemlerinde baskılarının tamamen durduğunu söylemiştir. K1 konuyla ilgili *“Normal zamanda düzenli ve yeterli olmayan ilan gelirlerimiz eksilere düştü. Pandemi öncesinde baskı*

adedimiz zaten kâğıt masrafından dolayı düşüktü, pandemi de bazı dönemlerde hiç baskı yapamadık. Bassak bile okuyucu eve gelen market poşetinden korkar hale gelmişti, yerel gazeteye hiç dokunmak bile istemiyordu.” ifadelerini kullanmıştır. K2 ise “Ben muhabirim, ilan gelirleriyle pek işim yok ama ilan sayısında ciddi bir düşüş oldu, 2 yıllık pandemi süreci içinde çeşitli aylarda maaşımı alamadım veya eksik aldım. Şu anda bile pandemi sürecinden kalma alacağım maaşım söz konusu. Baskı, söylediğim sebeplerden hep aksamalarla kör topal ilerledi. Gazete basılsa bile dağıtacak insan bulamadık. Gazete uzattığımız okuyucu öcü gibi bakıyor, mendille poşetle, eldivenle gazeteyi tutmaya kalkıyordu. Çok zor ve bitmeyecek gibi hisse kapıldığım bir dönemdi.” söyleminde bulunmuştur. İlan gelirlerinin düşüşü ile ilgili farklı bir noktaya parmak basan K5 ise konuya şöyle bir açıklık getirmiştir: “Aslında normal şartlarda abonelik resmi ilan desteği gibi yıllık bir ödeme alıyorsunuz ve yıl boyunca her sayıdan gazetenizi abonenize ulaştırıyorsunuz bir nevi parayı hazır alıp hizmeti arkasından yapıyorsunuz ama Covid sürecinde yenilenmesi gereken abonelikler bir bir geri tepti. Doğal olarak baskı sayısı düştü. Özel ilanlara yoğunlaşalım dedik onlardan da istediğimizi bulamadık. Aşı süreci başlayana kadar 8 sayı baskı yapamadan internet üzerinden yayın yaptım.”

Resmi ilan desteğinden yararlanmayan gazetelere mensup katılımcıların genel, baskı adedi düşse veya aynı kalsa da vatandaşların bulaş hızını düşürmek için gazete almayı kabul etmediğini ifade etmişlerdir.

3.2.5 Pandemi Sürecinde Vatandaşların Yerel Basına Yaklaşımı

Covid-19 küresel salgınında vatandaşların yerel basın kuruluşlarına yaklaşımını değerlendiren katılımcılardan K1, K5, K7 ve K8 vatandaşların yerel basına olan yaklaşımlarını pandemi öncesiyle aynı olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak K7, “Vatandaşların yaklaşımı nötr oldu. İyi olanda var kötü olanda. Mesela bizde abonelik sistemi yok, duyarlı okuyucular destek olmak için para gönderip beni abone yapar mısınız diyordu. Zor bir süreçti. Yaşım gereği emekliliğim var yani ikinci bir gelir kaynağım olmasına rağmen tamam bu ay sondu, ekonomik şartlardan dolayı, daha fazla bu mesleği devam ettiremeyeceğim dedim.” ifadelerini kullanmıştır.

K3, K4, K6 ve K9 pandemide vatandaşların yerel basına ilgi göstermediğini belirtmektedir. K9 o dönem yaşananlarla ilgili, “Süreç içinde varlıkları da yoklukları da birdi. Baskı olarak her ay bin kadar gazete basıyoruz. Pandemi de bu

sayı önce 500'e daha sonra 100'e kadar düştü. İnanır mısınız 100 adet gazete bastığım o dönemden sıkıntılı dönemden kalma elimde hala dağıtamadığım gazete var. Gazetemiz ücretsiz olmasına rağmen hiç ilgi görmedik maalesef.” ifadelerine yer vermiştir.

Katılımcılardan K2 ve K10 ise pandemi sürecinde vatandaşların yerel basına olan ilgisinin bir hayli fazla olduğunu belirterek, salgının genelden özele inmesiyle ilginin daha da arttığını ifade ettiler. Konuyla ilgili K10, *Vatandaşların yerel basına olan yaklaşımı çok fazlaydı. Vaka sayılarına olan hâkimiyetimizden dolayı sosyal medyada paylaşımlarımızı bu yönde yaptık. Kullanıcılar içeriklerimize çok fazla beğeni, yorum ve paylaşımda bulundu.”* demiştir.

3.2.6 Pandemi Sürecinde Yerel Basının Salgının Seyri ile İlgili Teknik Verilere Ulaşması

Covid-19 küresel salgınında, yerel basının salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşması konusunda, katılımcıların verdiği yanıtlar birbirinden farklılık göstermektedir. İstanbul'un farklı ilçelerinde hizmet veren yerel gazetecilerin bazıları bulundukları ilçelerde teknik verilere ulaşmakta zorlanmadıklarını ifade ederken, bazı gazeteciler verilere ulaşmakta zorluk çekmediklerini, bazıları ise veriye hiçbir şekilde ulaşamadıklarını ifade etmektedir.

Bu kapsamda; katılımcılardan 30 ve 33 yıllık mesleki tecrübeye sahip, bulundukları gazetelerin sahipleri ve aynı zamanda tek başlarına oldukları için muhabirlik görevini de üstlenen K1 ve K7, pandemi sürecinde, haberlerini oluşturmak için gerekli olan teknik veri, salgının seyri ve alınan önlemler gibi gerekli bilgilere hiçbir şekilde ulaşamadıklarını ifade etmiştir. Konuyla ilgili K1, gazetelerine herhangi bir resmi kuruluştan (Kaymakamlık, Belediye, İlçe Sağlık Müdürlüğü) bilgi akışı olmadığı gibi kendi çabasıyla da verilere ulaşamadığını, pandemi süresince aktif olarak kullanılan Hayat Eve Sığar akıllı telefon uygulamasında yer alan risk haritalarının dışında bilgiye ulaşamadığını belirtmiştir.

Katılımcılardan K6 ve K8 gazetelerine düzenli bilgi akışının olduğunu ifade ederken, K2, K3, K4, K5, K9 ve K10 düzenli olmasa da veri akışının gazetelerine sağlandığını belirtmiştir. Gazetelerine düzensizde olsa veri akışı olduğunu ifade eden K3 ve K5, verilerin akışının güç olmasının bürokrasiden kaynaklandığını belirtmiştir. K5, *“Geç ve bir o kadar meşakkatli de olsa verilere ulaşıldı. Biz resmi*

kurumdan talep ettik, onlar üstlerine danıştı. Üstler olur verdiğinde veriler bizlerle paylaşıldı. Çevre ilçelerde görev yapan yerel gazeteci arkadaşlarla görüştük o süreçte onlar talep etmeden kendilerine veri akışı olmuş. Bizim ilçede yöneticiler bürokrasiyi seviyor ama bürokrasinin de girdiği her iş yavaşlıyor, duruyor.”

3.2.7 Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basının Dijitalleşmesine

Etkisi

Yerel basının dijitalleşmesi konusu başlı başına değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur. Kimi yerel gazeteler dijitalleşme konusunu çok önemli ve yerinde görürken, kimi gazetelerde dijitalleşmeyi en kısa tabirle basılı gazeteye bir ihanet olarak kabul etmektedir. 2000’li yıllardan itibaren insan hayatının hemen her alanına sirayet eden dijitalleşme, basın sektörünü de yakından etkilemiştir. Özellikle Covid-19 küresel salgını sürecinde pik noktasına gelen internet kullanımıyla birlikte, basın alanında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Araştırmaya katkı sunan katılımcıların tamamı, Covid-19 küresel salgını döneminde yerel basının dijitalleşme adına adımlar attığını ifade ederek durumu gazeteleri üzerinden yorumlamıştır.

K1, daha önce mobil ara yüzü olmayan gazetelerinin internet sitesini pandemi sürecinde mobil telefonlara uyumlu hale gelecek şekilde yeniden düzenlediklerini belirterek, “Covid-19 Küresel Salgınının Yerel Basının İlan Gelirleri ve Baskı Adedine Etkisi” başlıklı bölümde de belirtildiği gibi baskılarının tamamen durduğu dönemde, çalışmalarını dijitale yönlendirerek haber verme görevini yerine getirdiklerini ifade etmiştir.

Bulunduğu gazetesinde muhabir olarak görev yapan K6 ise Covid-19 küresel salgınında dijitalleşmeye verdikleri önem sayesinde haberlerinin prim yaptığını, ilgi gördüğünü belirterek “*Dijital mecra bu süreçte elimiz ayağımız oldu. Pandemi öncesinde daha çok basılı gazetemizde yayınladığımız haberlerin aynılarını internet sitemiz ve sosyal medya hesaplarımızda paylaşıyorduk. Bu durum pandemi süreci ile birlikte değişti. Pandemide insanların internet kullanımının arttığının farkında olarak elimizdeki tüm olanakları web sitemiz ve sosyal medya hesaplarımıza kaydirdik. Takipçilerimiz günden güne arttı. Şu anda Google reklamlar üzerinden web sitemize ilanlar alıyoruz gelir sağlıyoruz. Gazetenin dönmesi için yeterli mi tabi ki değil ama az da olsa damlayan yeni bir çeşmemiz oldu.*” ifadelerini kullanmıştır.

Pandemi sürecinde 8 ay boyunca baskı faaliyetlerini durdurmak zorunda kaldığını ifade eden gazete sahibi K5 konuyla ilgili *“Benim 8 ay baskım olmadı. Tabi ki bu süre zarfından web sitesine ve sosyal medya hesaplarına yüklendim. Hatta haber değeri taşıyor, taşımıyor veya bu yerel haber bu ulusal haber demeden gördüğüm edindiğim haberi, bilgiyi paylaştım. Takipçim hatırı sayılır derecede arttı.”* demiştir.

3.2.8 Covid-19 Pandemisi Sonrası İstanbul Yerel Basınında Son

Durum

Çalışmaya katkı sunan katılımcıların birçoğu Covid-19 küresel salgını sonrası yerel basının, pandemiden önceki işleyişine geri döndüğünü ifade etmektedir. Bazı katılımcılar ise pandemi sürecinde dijital alanda gerçekleştirdikleri çalışmalar sayesinde gazetelerinin pandemi sonrası normale dönen koşullarda daha iyi bir çalışma süreci içerisinde olduğunu ifade etmiştir.

Konuyla ilgili muhabir K2, *“Tuğlanın üstüne yeni bir tuğla daha koymazsanız hiçbir şey olmaz. Pandemi sürecini kör topal atlatabilen yerel gazeteler aynı tas aynı hamam benzetmesi gibi pandemiden önceki çalışma rutinlerine geri döndüler. Kendi çalıştığım gazete üzerinden örnek vermem gerekirse önceki soruda sosyal medya hesaplarımız ile ilgili belirttiklerim ortada. Sosyal medyaya biraz önem vererek tanınırlığımızı arttırdık. Artık gazetemizin sosyal medya hesaplarında haftanın belirli günleri ilçemizin sorunları üzerine canlı yayınlar yapar hale geldik. Tamam pandemide zor bir sınav verdik ama çalışarak didinerek bu sınavı alnımızın akıyla geçtik. Şimdi meyve toplama zamanımız ki biz de onu yapıyoruz gazete olarak.”* ifadelerini kullanmıştır.

Konuyla ilgili K5 ise *“Son derece olumsuz etkiliyor. 24 yıllık bir kere bile baskısına sekte vermemiş bir gazete süreç içinde 8 ay kapalı kaldı baskı yapamadı. Benim için çok zor bir durum.”* demiştir.

K7 ise pandemi sürecinde kimi aylarda baskı adedinin düştüğünü, bazı aylarda tamamen durduğunu, pandemi sürecinde çocuklarının desteğiyle haberlerini sosyal medya ve web sitesine taşıdığını ifade ederek kendi gazetesinin pandemi sonrasında eski çalışma temposuna geri döndüğünü, gazetenin internette yapılan tüm paylaşımlarının çocukları tarafından devam ettirilmeye çalışıldığını kaydetmiştir. Konuyla ilgili tespitlerini aktaran K8 *“Yerel basında son durum şudur*

ki; pandemi sonrasında ama öyle ama böyle herkes dijitalle yöneldi. Baskı alanında masraflardan dolayı düşme oldu. Hatta gazete boyutları bile düştü. Arkadaşların bazıları gazete basımını tamamen durdurarak aylık gazete için harcadıkları masrafları web site ve sosyal medyaları için özel içerik üretmeye ayırdı ayrı bir gelir kaynağı oluşturdu kendilerine. Ama bizim gibi tek başına olmayan çalışanı olan gazeteler için bu durum söz konusu değil. Elde edilen kazanç bir çalışanı istihdam etmeye yetecek ölçüde değil.” ifadelerini kullanmıştır.

Çalışma kapsamında görüşülen katılımcıların bulundukları gazeteler Covid-19 küresel salgısı sürecinde zorluk çekse de kapanmayarak aktif yayın hayatını devam ettirmektedir. İstanbul’da pandemi sürecini sancılıda olsa atlatan yerel basın, pandemiden sonraki süreçte eski çalışma rutinlerine geri dönmüştür. Bu süreçte dijitalleşmenin nimetlerini iyi kullanan bazı yerel gazeteler tanınırlığını arttırarak kötü süreci fırsata dönüştürebilmiştir.

3.2.9 Salgın Hastalıklar veya Depremler Gibi Olağan Dışı Hallerin

Gazeteciliğe Etkisi

İstanbul’daki yerel gazetelerde çalışan katılımcıların tamamı, olağan dışı hallerin (salgın hastalık, deprem, yangın ve sel gibi doğal afetler) tüm insanlığı olduğu gibi gazetecileri de olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Oysaki; deprem, yangın, sel, salgın hastalıklar ve benzeri olağan dışı ve hareketli haller; bir gazetecinin mesleğini en iyi icra etmesi gereken durumlar olurken, İstanbul’da yerel gazetecilik yapan ve bu çalışmaya katkı sunan katılımcılar; normal yaşantılarında ciddi derecede maruz kaldıkları sıkıntılardan dolayı; olağan dışı durumlarda gazetecilik faaliyetlerinin tamamen duracağını, haber verme görevini gazeteciler yerine sosyal medyanın yapacağını savunmaktadırlar.

Bu yüzden katılımcıların tamamı, olağan dışı durumların gazeteciliği olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir. Katılımcılardan K2 ve K4 konuya direkt ekonomik açıdan bakarak, ekonomik girdi sağlanmadığı sürece değil olağan dışı hallerde, normal rutin yaşantıda da zorluklar yaşanacağını belirtmiştir. K2 konuyla ilgili “Kriz dönemlerinin dışında normal yaşantıda dahi ekonomik destek kesildiğinde olumsuz etkiler. Bakın salgın sürecini hep birlikte yaşadık. Nice kapanmaz dediğimiz arkadaşımızın gazetesi kapandı işsiz kaldılar. Akabinde, tam atlattık toparlandık dedik; 6 Şubat deprem felaketi patlak verdi. Herkes cansiperane oradaki kardeşlerimiz için elinde avucunda ne varsa gönderdi. Bu

süreçte de gazetelere olan reklam akışı kesildi deprem bölgesine kaydırıldı. Bu durumdan rahatsız mıyım asla değilim ama durum ortada. Ne zaman olağan dışı bir durum varsa bilin ki ilk başta yerel basın o süreçten olumsuz etkileniyor.” ifadelerini kullanmıştır.

3.2.10 İstanbul Yerel Basınına Göre Yerel Basının Geleceği

Araştırmaya destek veren katılımcılar; 28-68 yaş aralığında, 4 ile 33 yıllık mesleki tecrübeye sahip kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların tamamı; yerel gazeteciliği gelecek vaat eden bir meslek olarak görmemektedir. Bu durum 4 yıllık mesleki tecrübeye sahip K2 içinde aynı, 33 yıllık mesleki tecrübeye sahip K7 içinde aynı olmaktadır.

Konuyla ilgili görüşlerini aktaran bazı katılımcılar şu şekildedir:

K10: *“Geleceğinin olmadığını düşünüyorum. Yaygın basının dahi zor şartlarda hizmet verdiği ülkemizde yerel basının kimse yüzüne bakmaz. Zaten gelişen sosyal ağlar sayesinde bu durumun hızlandığı toplumun her kesiminin malumu.*

K2: *“Maalesef çok parlak bir gelecek görmüyorum. Gazetecilik değil ama yerel basın ileride kesin bitecek. Sosyal medya daha doğrusu dijitalleşme varken ayakta kalması zor.”*

K5: *“Sosyal medya çıkana kadar böyle bir düşüncem yoktu ama sosyal medya hayatın odak noktası haline geldiğinden beri önce yerelin daha sonra da ulusalın çökeceğine inanıyorum.”*

4. TARTIŞMA

Tüm dünyayı etkisi altına alan; maske mesafe, temizlik ve aşılama çalışmaları sayesinde şiddeti gün geçtikçe azalan Covid-19 küresel salgını sürecinde, yerel basının yaşadığı sorunları irdelemek amacı ile yapılan bu çalışmada; yerel basının pandemi döneminde zorlu bir süreç geçirdiği saptanmıştır. Pandemi öncesinde de çalışmanın pek çok noktasında altı çizildiği gibi sorunlar silsilesi ile baş etmeye çalışan yerel basının yaşadığı zorluklar Covid-19 salgını ile birlikte en üst seviyeye ulaşmıştır.

Ekonomik yapı, haber kaynakları, teknik sorunlar, içerik, tiraj, ilan-reklam, ilgi yetersizliği, naylon kadrolar, yetersiz altyapı, resmi ilan pastası, teknoloji yetersizliği, profesyonel kadro ve eğitim eksikliği, güçsüz sermaye gibi sorunlar, pandemi süreci ve yine bu süreçte artan dijitalleşmeyle birlikte gazetecilik alanında içinden çıkılmaz bir duruma gelmiştir.

Yaşanan sorunlar; Türkiye’de yapısı itibarıyla en çok yerel basını etkilemiştir. Öte yandan; Covid-19 sürecinde yerel basın konulu akademik çalışma yürüten Karaburun ve Mısırlı’nın 2021 yılında hazırladıkları “Covid-19 Küresel Salgın Sürecinde Yerel Gazetelerin Durumu: Muş Yerel Basını Örneği”, Şüküroğlu, Akar ve Özgen’in 2022 yılında hazırladıkları “Covid-19 Pandemi Süreci ve Yerel Gazeteler: Kastamonu Örneği” ve Ayaydın’ın 2022 yılında hazırladığı “Covid-19 Pandemi Sürecinin Yerel Basın Üzerine Etkisi: Şanlıurfa Örneği” başlıklı akademik çalışmalarda da Türkiye’de yerel basının koronavirüs salgını sürecinden olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmanın evren ve sınırlılıklarını oluşturan İstanbul ilinde bulunan yerel basın kuruluşları, ülkede neredeyse tüm yaygın gazetelerin merkezlerinin bulunduğu bir ilde faaliyet göstermenin zorlukları ile karşı karşıya kalmaktadır. Çalışmaları daima yaygın basının gölgesinde kalan İstanbul yerel basını da aynı Karaburun ve Mısırlı, Şüküroğlu, Akar ve Özgen ile Ayaydın’ın Kastamonu, Şanlıurfa ve Muş yerel basını üzerine olan akademik çalışmalarında olduğu gibi Covid-19 pandemisinden olumsuz etkilenmiştir.

Bu yüksek lisans tez çalışmasının, yaygın basının gölgesinde kalmış İstanbul yerel basını ile yürütülmesiyle literatüre katkı sunulması hedeflenmiştir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de yerel basın; pek çok meslek temsilcisinin, meslek örgütünün ve akademisyenin belirttiği gibi okuyucularına zor şartlarda hizmet vermektedir. Türkiye’de yaygın, bölgesel ve yerel tüm gazetelerde, asgari düzeyde; sermaye, araç-gereç (teçhizat) eksikliği, nitelikli eleman, baskı masrafı ve ilgi yetersizliği gibi pek çok sorun bulunmaktadır. Bu sorunları, birazda dijitalleşmenin de etkisiyle, yerel gazeteler, üst düzeyde hissetmektedir.

Yaşanan sorunların başlıca kaynağı, bu mesleğe yıllarını vermiş pek çok gazeteci tarafından; sermaye eksikliği, yani ekonomik sorunlar olarak gösterilmektedir. Yerel gazetelerin üç önemli gelir kaynağı bulunmaktadır. Bu gelir kaynakları; satış gelirleri, yerel reklam-ilan gelirleri(özel) ve Basın İlan Kurumu aracılığıyla devletten alınan resmi ilan gelirlerini kapsamaktadır.

Basın İlan Kurumu tarafından, belirli şart ve usullere uyulması durumunda alınabilen resmi ilanlardan sağlanan gelirlere değinilecek olursa, 32091 sayılı Resmî Gazete ’de yayınlanan, Resmi İlan ve Reklam Yönetmeliği’n de 5953 sayılı Kanun kapsamında iletişim fakültesi mezunu fikir işçisi çalıştırma zorunluluğu ve çalışan gazetecinin “fikir işçisi” statüsünde basın kartına sahip olması, resmi ilan ve reklam desteğinden yararlanmak isteyen gazetelerin bulundukları il, ilçe ve beldelerin yüz ölçüme bağlı olarak daha önce belirlenen kategorilerin karşılığında azami kadrolara sahip olması (bu çalışmanın sınırlılıklarını oluşturan İstanbul ilinde yayın yapan bir yerel gazetenin, resmi ilan desteğinden yararlanması için İstanbul’un içerisinde bulunduğu birinci kategori üzerinden 14 adet çalışana sahip olması gerekmektedir. Bu çalışanlar; bir Sorumlu Yazı İşleri Müdürü, bir Haber Müdürü, dört Sayfa Sekreteri, altı Muhabir ve iki Yazar), yayın yapılan ilin yüz ölçümüne göre belirlenen gazete boyutları ve baskı adedi gibi uyulması gereken pek çok ağır ve zahmetli yükümlülükler bulunmaktadır.

Tek geçim kaynağı, haftalık, aylık ya da değişik periyotlarda yayımlanan gazetesini okuyucuları ile buluşturarak, emeğinin karşılığı ekonomik girdi sağlamak olan bir gazete sahibinin bu zorunlulukları yerine getirdikten sonra resmi ilan desteğine başvurarak gereken bekleme süresinin ardından resmî ilan desteğinden yararlanması bir hayli zorlu bir süreci gözler önüne sermektedir.

Yaygın ve bölgesel basının abonelik ve gazetenin bayiler aracılığıyla satış gelirlerinin düştüğü günümüz Türkiye’sinde yerel gazetelerin bu alandan para

kazanmaları da oldukça zor ve bir o kadar imkansızdır. İstanbul ili genelinde, çalışma kapsamında görüşülen yerel gazete temsilcilerinin neredeyse tamamı, gazetelerinin ayakta kalmasını sağlayan en önemli faktörün, gazetelerinin çıkış periyotlarına göre alınan özel ilan gelirleri olduğunu ifade etmektedirler.

Covid-19 küresel salgını, 2020 yılından itibaren, aşı tedbirleri ile bulaş hızının düşüşüne kadar olan periyotta tüm insanlığı olumsuz etkilemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye’de Kasım 2022 itibariyle 17.042.722 kişi Covid-19 pandemisinden etkilenirken, 101.492 kişi de pandemiye bağlı olarak hayatını kaybetmiştir.

Türkiye’de birçok canın hayatını kaybettiği pandemi sürecinden, meslek grupları da olumsuz etkilenmiştir. Bu meslek grupları arasında kuşkusuz basın sektörü de bulunmaktadır. Bu mahiyette, “Covid-19 Küresel Salgınında Yerel Basın: İstanbul Örneği” başlıklı bu çalışma ile pandemi süreci ve sonrası yerel basının durumu ele alınmıştır. Çalışma kapsamında İstanbul ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren 10 yerel gazeteci ile görüşülmüştür. Çalışma kapsamında seçilen gazetecilerin aynı gazeteden ve aynı ilçede yayın yapan yerel gazetelerden olmamasına özen gösterilmiştir. Çalışmada katılımcılar, hazırlanan sorulara, kendi gazeteleri üzerinden cevaplar vermiştir.

Katılımcılar, Covid-19 küresel salgını sürecinden İstanbul’da yayın yapan yerel gazetelerin olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Fakat resmî ilan desteğinden yararlanan yerel gazete temsilcileri de resmî ilan desteğinden yararlanmayan yerel gazete temsilcileri de aynı anda süreçten olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Elde edilen veriler ışığında, resmî ilanın devamı için yayınlarını aksatmadan devam ettiren yerel gazeteler ile pandemi sürecinin belli dönemlerinde baskılarını durdurmak durumunda kalan, özel ilanlar ile süreci atlarmaya çalışan gazetelerin durumunun bir tutulmaması gereken bir husus olmaktadır.

Bir taraf, maddi olarak girdi sağlamaya devam edip varlığını sürdürürken, diğer taraf, maddi olarak yeteri kadar girdi sağlayamayıp varlığını sekteli olarak sürdürmek durumunda kalmıştır. Pandemi sürecinde deyim yerindeyse “kör, topal” ilerleyen yerel gazeteler, bu çalışmaya katkı sunan katılımcılarında belirttiği gibi pandemi süreci sonrası eski düzenine geri dönmüştür. Pandemi sürecinde dijitalleşmeye önem vererek yeni atılımlar içerisinde olan yerel gazeteler ise

pandemi sonrası normal düzeninin yanında hem tanınırlık hem de ekonomik alanda gelişme göstermiştir.

İstanbul'da yerel basın, pandemi öncesinde yaşadığı sorunlara ek olarak Covid-19 pandemisi sürecinde eklenen yeni sorunlarını, hastalık sürecinin bitip normal döneme girilmesiyle geride bırakarak, pandemiden önce yaşadığı ekonomik temelli; araç-gereç, nitelikli eleman, baskı masrafı ve ilgi yetersizliği sorunlarıyla varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

İstanbul yerel basını, ekonomik temelli yaşadığı sorunlara ek yeni sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bu çalışma kapsamında katılımcılar; gerçekleşen görüşmelerin serbest sohbet bölümünde; resmî ilan desteğinden yararlanmadan, özel ilan gelirleriyle çalışmalarını sürdürmelerine rağmen, belli dönemlerde Basın İlan Kurumu'nun bölge temsilciliklerinden aradığını söyleyerek kendileriyle görüşen yetkililerin; resmi ilan almamalarına rağmen, gazetelerine aldıkları özel ilanların içeriğinin ne olduğunu ve ilan karşılığında alınan ücretin ne kadar olduğunu Basın İlan Kurumu'na bildirmeleri gerektiğini söyleyerek, aksi bir durumda gazete hakkında yasal sürecin başlayabileceğini ifade ettiklerini belirtmektedirler.

Bu durum; bir yerel gazete için veya sahibi ile çalışanı için ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Resmî ilan desteğinden yararlanılmamasına rağmen, İstanbul'da ilçe bazlı yayın yapmakta olan yerel gazetelerin özel ilan gelirlerinin sorgulanarak, yasal mevzuat dayatması yapıp, yaptırım uygulanacağını söylenmesi, medya mensupları için birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Öyle ki, çalışmada katılımcılara yöneltilen son soru “Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?” sorusudur. Bu çalışmaya katkı sunan katılımcıların tamamı maalesef yerel gazeteciliği, gelecek nesillere aktarılabilecek, gelecek vaat eden bir meslek olarak görmemektedir. Bu durum, çalışmaya katkı sunan 33 yıllık mesleki tecrübeye sahip K7 içinde, 4 yıllık mesleki tecrübeye sahip K2 için de geçerlidir.

Öte yandan Covid-19 küresel salgını döneminde İstanbul yerel gazetelerinin yaşadığı ekonomik temelli; baskı ve çalışan sorunu gibi durumların ötesinde, gelişen olumlu durumlarda vardır. İstanbul yerel basını, Covid-19 küresel salgını sürecinde, bulaş hızının düşmesi için alınan tedbirlere bağlı olarak, hayatın hemen her alanının online aşamaya geçmesiyle birlikte dijitalleşme hızını arttırmıştır. Salgın sürecinde bazı İstanbul yerel gazeteleri; internet sitelerini mobil telefonlara uyumlu hale getirerek, direkt sosyal medya odaklı paylaşımlar yapmış ayrıca, kapanmaların olduğu dönemde salgının seyri ile ilgili alanında uzman kişilerle,

sosyal medya üzerinden canlı yayınlar da gerçekleştirmişlerdir. Dijitalleşme alanında atılan adımlarla birlikte çalışmaya katkı veren İstanbul yerel gazetelerinin sosyal medya hesaplarında takipçi artışı meydana gelmiştir.

Sonuç olarak çalışmanın örneklemine oluşturan İstanbul ilinde görev yapan yerel gazetelerin pandemiden önce yaşadığı sorunlar, Covid-19 pandemisi ile harmanlanarak pekiştiği ve çoğaldığı söylenebilir.

Elde edilen veriler ışığında, İstanbul yerel gazeteleri pandemi sürecinden olumsuz etkilendiği ifade edilebilir. Özellikle ekonomik olarak girdi sağlayamayan yerel gazeteler pandemi sürecinde yayın hayatına son vermek durumunda kalmıştır. Bu durumda, katılımcıların gelecek vaat eden bir meslek olarak görmediği yerel gazetecilik, Türkiye’de kriz döneminden yara alarak çıkmıştır.

- Öneriler

Yerel gazetelerin hem normal zaman olarak tanımlanan olağan dışı bir durumun olmadığı zamanlarda varlıklarını sürdürmeleri için hem de pandemi, doğal afet, darbe vb gibi olağan dışı durumlarda sorunlar yaşamaması için alınması gereken bazı tedbirler bulunmaktadır.

Öncelikle, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, süreli bir yayın sahibi olunabilmesi için; süreli yayının sahibi, sorumlu yazı işleri müdürü, baskı yeri ve adresi gibi bilgilerin yer aldığı bir dilekçenin Basın Savcılığı’na verilmesi sonrası süreli yayın sahibi olunabilmektedir. Elindeki gücü silah olarak kullanmak isteyenlerin süreli yayın sahibi olabileceği bir ortamda meslek saygınlığından söz etmek imkansızdır.

Diğer taraftan Türkiye’de pek çok duayen gazeteci mesleğe alaylı olarak başlayarak işinin ehli bir konuma gelerek gazetecilik mesleğini saygı duyulacak bir meslek haline getirmiştir. Fakat bu durum günümüzde geçerli değildir. Günümüzde gazetecilik; mesleğini farklı amaçlarla kullanan kişilere bağlı olarak; gazetecilik mesleğinin saygınlığı azalmaktadır.

Bunun en büyük acısını, Türkiye’nin dört bir yanında işini düzgün bir şekilde yapan alaylı-mektepli yerel gazeteciler çekmektedir. Gazetecilik mesleğini çıkar amaçlı olarak kullanmaya çalışan bazı kişiler en kolay yerel basın sektöründe kendilerine yer bulmaktadır. Gazeteler meslek örgütleri tarafından sıkı sıkı denetlenerek durum kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Ancak bu şekilde gazetecilik mesleği saygınlığını tekrar kazanabilir.

Diğer taraftan alanında uzman kişiler tarafından yapılan gazetecilik ile özellikle yerel gazeteler okuyucu kazanacağı gibi özel reklam vermek isteyen kişi ve kuruluşların sayısının da artacağı söylenebilir.

Başka bir taraftan, devletin sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanmak için belirlenen usul ve şartlarda yapılacak iyileştirme sayesinde resmî ilan desteğinden yararlanan yerel gazete sayısında da ciddi bir artış yaşanacaktır.

Bu minvalde, bilgi ve teknoloji çağını yaşadığımız günümüzde, özellikle yerel basın üzerine gerekli düzenlemelerin yapılmaması, geçmişten günümüze kadar ulaşmış usullerin devamlılığı göz önünde bulundurulduğunda; yerel gazetecilik hızla yozlaşacaktır. Bu durum araştırmaya katkı sunan katılımcılar tarafından da belirtilmiştir.

Yerel basının gerek özel gerekse resmi ilanlar ile ekonomik olgunluğa erişmesi durumunda hem hayatın olağan akışı hem de Covid-19 gibi olağan dışı durumlardan en az zarar gören meslek grupları arasında yer alacaktır. Öte yandan, yerel basının uygun usul ve şartlarda çalışmasını sağlayacak düzenlemelerin ilgililer tarafından yapılmaması, tüm dünyayı derinden sarsan Covid-19 pandemisinde olduğu gibi herhangi bir olağan dışı durumda yerel basının durumunu araştırarak akademik çalışmalarında temelini oluşturmaya devam edecektir.

Bu türden bir olumsuz çalışma ortamıyla yeniden karşılaşması muhtemel olan yerel basın kuruluşlarının daha fazla yara almadan mesleklerini sürdürmeleri için meslek odası, sendikası ve benzeri meslek kuruluşları, akademik çevrelerce hazırlanmış bilimsel çalışmalar ışığında gerekli düzenlemeler için ön ayak olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Abay Çelik, Z. E. (2023). Dijitalleşen Yerel Basın Ne Kadar Yerel? 7 Coğrafi Bölgeden 7 Yerel Gazete Örneği. *ESAM Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 72-95.
- Akbulut, U. (2013). Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayınlanma Araçları Üzerine(1831-1876). *Turkish Studies*. 8(5), 31-57.
- Altın, Z. (2020). Covid-19 Pandemisinde Yaşlılar. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*. 30, 49-57.
- Altuntek, S. (1993). İlk Türk Matbaasının Kuruluşu ve İbrahim Meteferrika. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 10(1), 191-204.
- Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/saglik-bakani-koca-turkiyede-ilk-koronavirus-vakasinin-goruldugunu-acikladi/1761466>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- Arslan, B. (2023). Yerel Basın Yöneticilerinin Perspektifinden İnternet Gazeteciliği: Avantajlar ve Tehditler. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, 3(5), 40-77.
- Arslan, Ş. (2022). Sosyal Medya ve Dezenformasyon Tehdidinde Gazetecilik. *Aksaray İletişim Dergisi*, 4(2), 107-134.
- Arvas, S. İ. (2007). Naylon Gazeteler ve Besleme Basının Yerel Basına Etkileri. Suat Gezgin (Ed.), *Türkiye'de Yerel Basın* (s. 357-364). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Arvas, İ. S. (2019). Dijital haberleşme çağında yerel basının karşılaştığı sorunlar. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 97-110.
- Aslan, İ., Karagül, S. (2020). Küresel Bir Tehdit(COVID-19 Salgını) ve Değişime Yolculuk. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 1-36.
- Atçeken, K. (2018). RESMİ İLAN DESTEĞİ VE YEREL BASIN İLİŞKİSİ. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 25-32.
- Ayaydın, E. (2022). *Covid-19 Pandemi Sürecinin Yerel Basın Üzerine Etkisi: COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN YEREL BASIN ÜZERİNE ETKİSİ*: [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Aydüz, S. (1997). Lale Devri'nde yapılan İlmî Faaliyetler. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, s3: 143-70.
- Bağımsız İletişim Ağı(BİANET). <https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/236093-tgf-gazeteler-bir-bir-kapaniyor>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- Basın İlan Kurumu. <https://bik.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 29 Ocak 2024.
- Başaran, F. (2014). Yeni İletişim Teknolojileri, Alternatif İletişim Olanakları. *Mülkiye Dergisi*, 34(269), 255-270.
- BBC News. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52056387>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- BBC News. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cp87g4r7711o>. Erişim Tarihi: 09 Aralık 2024.
- Bekiroğlu, O. (2008). Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü -Trabzon Örneğinde bir Araştırma-. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(19), 131-151.
- Büyükbakkal, G. N. (2012). Türkiye'de Yerel Basının İşlevi ve Önemi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 0(23), 83-88.
- Çat, A. K., & Nazlı, R. S. *Yeni Medya Çağında Yerel Basın*.

- Çelikbaş, S., & Özsoy, S. (2022). Dijitalleşme Sürecinde Yerel Medyanın Sorunları: Bolu Örneği. SDÜ İFADE, 4(1), 1-33.
- Delibaş, İ. (2023). Dijitalleşmenin Yerel Medyanın Dönüşümündeki Etki ve Sonuçları. Dil ve Edebiyat Araştırmaları (28), 90-103.
- Duman, H. H. (2007). Osmanlı Döneminde Yerel Basın (1828-1922). Suat Gezgini (Ed.), Türkiye'de Yerel Basın (s. 77-88). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Gezgini, S. (2007). Türkiye'de Yerel Basın. Suat Gezgini (Ed.), Türkiye'de Yerel Basın (s. 177-196). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2009). Türkiye'de Yerel Basın. İstanbul: DER Yayınevi.
- Girgin, A. (2014). Gazeteciliğin Temel İlkeleri. İstanbul: DER Yayınevi.
- Gündüz, U. (2007). Kurtuluş Savaşı'nda Yerel Basının Rolü. Suat Gezgini (Ed.), Türkiye'de Yerel Basın (s. 89-106). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Güneş, M. (2016). Osmanlı Döneminde İstanbul'da Vilayet İdaresinin Teşekkülü. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (37), 181-199.
- Harari, Y. N. (2015). Sapiens-İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi. Kolektif Kitap Bilişim ve Tasarım Ltd. Şti., İstanbul, 6, 71-88.
- İlkorkor, Y. E., & Güneri, E. (2024). Takvim-i Vekayi'den Resmî Gazete'nin Mobil Uygulamasına: İkinci Asıra Yaklaşırken Resmî Gazeteciliğimizin Gelişimi. Adalet Dergisi (72), 375-429.
- İstanbul Valiliği. <http://www.istanbul.gov.tr/uc-imparatorluga-baskentlik-yapan-sehir-istanbul>. Erişim Tarihi: 17 Nisan 2024.
- Ilgaz, C. (2012). Türkiye'de Yerel Gazetecilik. Türkiye'de Yerel Basının İşlevi ve Önemi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 0(16).
- Karaburun, M., & Mısırlı, G. (2021). Covid- 19 Küresel Salgın Sürecinde Yerel Gazetelerin Durumu: Muş Yerel Basını Örneği. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(4), 983-994.
- Kartal, N. (2014). İl Sistemine Geçiş Sorunsalı: Türkiye'de 1864 Vilayet Nizamnamesi ile İl Sistemine Geçilmiş midir?. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. 10(23), 279.
- Koloğlu, O. (2020). Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi. İstanbul: Pozitif Yayınevi.
- Latorre, M. (2021). WEB 1.0, 2.0, 3.0 ve 4.0'ın Tarihi. Çev. Özgür Yılmaz. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi.
- Lewis, B. (1993). Modern Türkiye'nin Doğuşu. Çev. Metin Kırıtlı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Mısırlı, G. (2020). İletişim Fakültesi Mezunları-Yerel Basın İlişkisi: Erzurum İli Örneği. Atatürk İletişim Dergisi(19), 59-77.
- Mutlu, E. (2012). İletişim Sözlüğü. Ankara: Sofos.
- NTV Araştırması. <https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/arastirma-corona-virus-ilk-kez-italyada-ortaya-cikti,IIwLMmmRMECy14wX9hPXeQ/AyywgUTdZke77WqALveLNg>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- Özsoy, S. (2020). Bolu Basın Tarihi. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Resmî İlan ve Reklam Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230201-7.html>. Erişim Tarihi: 6 Nisan 2024.

- Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Platformu. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- Sağlık Bakanlığı Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi. <https://karabukeah.saglik.gov.tr/TR-487756/korona-virus-riskine-karsi--14-kural.html>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü. <https://www.seyahatsagligi.gov.tr/site/koronavirus>. Erişim Tarihi: 06 Nisan 2024.
- Şeker, M. (2007). Yerel Gazeteler. Konya: Tablet Yayınları.
- Şüküroğlu, V. K., Akar, B., & Özgen, Ö. (2022). Covid - 19 Pandemi Süreci ve Yerel Gazeteler: Kastamonu Örneği. İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, 2022(57), 12-30.
- Tokgöz, O. (2015). Temel Gazetecilik. Ankara: İmge Yayınevi.
- Tokmakçioğlu, E. (2011). Türk Basın Tarihi. Ankara: İsim Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1998). Türkçe Sözlük(9. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://www.ktb.gov.tr/TR-96477/basin.html>. Erişim Tarihi: 29.10.2024
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1982 Anayasası 5187 Sayılı Basın Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5187.pdf>. Erişim Tarihi: 17 Nisan 2024.
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi. <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/bildirge.html>. Erişim Tarihi: 17 Nisan 2024.
- Uçak, O., & Erkal, A. (2019). Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Yerel Basının Gelişim Süreci. Selçuk İletişim, 12(1), 92-122
- Uludağ, Ö. (2020). Koronavirüs Enfeksiyonları ve Yeni Düşman: Covid-19. Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 6(1), 118-127.
- Uslu, F., & Demir, E. (2023). Nitel Bir Veri Toplama Tekniği: Derinlemesine Görüşme. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 40(1), 289-299.
- Uysal, E. (2020). Medyanın Gösterdikleri: Haber Metinleri Üzerinden Medyanın Dördüncü Kuvvet Rolüne Bakış. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 8(1), 18-28.
- Yapar, A. (2012). Basında Etik. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 0(4), 15-33.
- Yaylagül, L. (2016). Kitle İletişim Kuramları. Dipnot Yayınları.
- Yazıcı, N. (1991). Vakayi-i Mısıriye Üzerine Birkaç Söz. Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi. 2(2), 267-278.

EKLER

EK 1 Araştırmaya katkı sunan katılımcılarla gerçekleşen yüz yüze görüşmede yöneltilen sorular.

1.Demografik Özellikler

1-Gazetede ki göreviniz?

2-Mesleki kıdeminiz?

2.Araştırma Soruları

1-Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

2-Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

3-Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?

4-Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?

5-Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?

6-Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?

7-Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?

8-Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?

9-Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?

10-Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

EK 2 Araştırmaya katkı sunan katılımcılardan elde edilen cevaplar.

EK-2.1 Katılımcı 1

Görüşme Tarihi: 25/01/2024

•Demografik Özellikler

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K1	30	68	Erkek	Gazete Sahibi ve Muhabir	15 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lise

•Sorular ve Cevaplar

-Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Yerel basının en temel sorunu ekonomik çıkmazlardır. Tabi ki pek çok sorunumuz var, baskı masrafı ve çalışan giderleri gibi fakat diğer her türlü sorunun ana kaynağı ekonomidir. Ekonomik sıkıntı çözülmeden hiçbir sorun çözülemez. Bu benim 30 yıllık mesleki tecrübeme dayanarak edindiğim bir mesleki tecrübedir.

-Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Pandemi sürecinde yayınlarımıza basılı olarak bir süre ara verdik. Bu süre zarfında internet gazetemiz ve sosyal medya hesaplarımızı daima aktif tutmaya çalıştık. Sokağa çıkma kısıtlaması olan dönemde ilgili makamlardan izinleri istediğimiz şekilde alamadık. Bu durum mesleğimizi yerine getirmemize engel oldu. Süreç içinde internet sitemizin tıklanması arttı. Tıklanma göz önünde tutulursa vatandaşın ilgisi iyiydi ama asıl para kazanmamızı sağlayan gazetemizin basılı haline olan ilgi çok düşüktü.

-Basın İlan Kurumu’nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?

Şartları çok zor bu yüzden yararlanamıyoruz, genelde birincil gelir kaynağımız abone gelirleri ama kutlama, tanıtım gibi özel ilan gelirleri de olmasa maalesef bu çark dönmez.

-Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?

Normal zamanda düzenli ve yeterli olmayan ilan gelirlerimiz eksilere düştü. Pandemi öncesinde baskı adedimiz zaten kağıt masrafından dolayı düşüktü, pandemi de bazı dönemlerde hiç baskı yapamadık. Bassak bile okuyucu eve gelen market poşetinden korkar hale gelmişti, yerel gazeteye hiç dokunmak bile istemiyordu.

-Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?

Süreç içinde vatandaşların yaklaşımı pandemi öncesiyle aynıydı. Aynı ilgisizlik pandemide de devam etti. Ne zaman sosyal medyaya ağırlık veremeye başladık o zaman takipçilerimiz arttı. Böyle düşünssek de ilgi yoktu.

-Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?

Gerek Sağlık Bakanlığı gerekse İl Sağlık Müdürlükleri yaygın basına bu süreçte bilgi akışını sağladı ama ilçe sağlık müdürlükleri bu işi aynı oranda yapmadı. Pandemi de kullanılan Hayat Eve Sığar uygulamasından riskli bölge haritasına göre haber yaptığımız dönemler oldu. Bilgi akışı yoktu. Ne Kaymakamlıktan ne belediyeden ne de ilçe sağlık müdürlüğünden.

-Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?

Aylık baskılarımız eldeki ekonomik imkansızlıklardan dolayı çoğu zaman sekteye uğradı. Normalde sosyal medya sayfalarımızın takipçileri 2 bin – 3 bin dolaylarındaydı. Pandemi sürecinde bu sayı arttı. Bazı platformlarda 10 bine yakın takipçimiz oldu. Bu durumda, 10 bin takipçiye özel dijital içerikler üretmek için ayrıca bir çaba içerisinde olduk. Nasıl söylenir bilmem ama pandemi bu yönüyle yerel basının dijitalleşme sürecine katkıda bulundu.

-Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?

Yerel basın olarak hayatın normal akışında dahi zor şartlarda ayakta kalıyoruz. Pandemi süreci de bu zor dönemin daha fazlası oldu, zorun zorunu yaşadık. Ama atlattık mı atlattık bazı arkadaşlar atlatamadı kapandı gitti. Biz sadece zor döneme geri döndük aynı şekilde devam ediyoruz.

-Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?

Belki yaygın gazeteciliği daha az ama yerel gazeteciliği bir hayli kötü yönde etkiliyor. Halbuki en çok işimizi yapmamız gereken ortamda sokağa çıkmak için izin kovaladık, abonelerden ve ilan verenlerden ücretlerini toplamaya çalıştık, kısaca işimize odaklanamadık. Böyle olmamalıydı.

-Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Hiç iyi görmüyorum ve yerel gazeteciliği unutulmaya yüz tutmuş bir zanaat gibi görüyorum. Staj dönemlerinde iletişim fakültesi öğrencilerinin kapısını aşındırdığı daha sonra adını bile anmadığı mesleki kuruluşur yerel basın. Bir gün gazetecilik bitecekse hiç merak etmeyin yerel gazetecilik daha önce bitecek.

EK-2.2 Katılımcı 2

Görüşme Tarihi: 28/01/2024

•Demografik Özellikler

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K2	4	9	Erkek	Muhabir (Çalışan)	35 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lisans

•Sorular ve Cevaplar

-Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Yerel basının en büyük sorunu ekonomidir. Ekonomimiz çok düzgün olmadığı için ben şu an içinde bulunduğumuz 2024 yılında; 2008 senesinde piyasaya sunulmuş bir fotoğraf makinesi kullanıyorum. Bilgisayarım Photoshop gibi programları kaldırmıyor. Kaldırsa bile patronum Photoshop üyeliği için istenen ücreti ödemeye yanaşmaz. Kısaca ekonomi en büyük sorun.

-Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Pandemi sürecinde gazeteciler sürekli haber peşinde, evinin dışında olmasına bağlı olarak hastalığa en çok yakalanan meslekler arasındadır. Bu durum bizim gibi bir ya da iki kişilik kadrosu olan yerel gazetelerin işleyişini olumsuz etkilemiştir. Örnek olarak ben süreç içerisinde 3 defa Covid oldum. Her defasında 1 ay, toplam 3 ay izinli olmak zorunda kaldım. Ben yokken patronum haberlere gitmedi, sadece bülten olarak gelen hazır haberleri internet sitemizde yayınladık, baskımızda durmuştu. Zor bir süreçti.

-Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor

musunuz?

Gazetemiz resmi ilan desteğinden yararlanmadığı gibi resmi ilan desteğine ihtiyaçta duymamaktadır. Gazete sahibimizin farklı iş kollarında ekonomik kazançlar elde etmektedir. Bu yüzden gazetemizin ekonomik açıdan girdi sağlamasına gerek duyulmamaktadır.”

-Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?

Ben muhabirim, ilan gelirleriyle pek işim yok ama ilan sayısında ciddi bir düşüş oldu, 2 yıllık süreç içinde çeşitli aylarda maaşımı alamadım. Şu anda bile pandemi sürecinden kalma alacağım maaşım söz konusu. Baskı söylediğim sebeplerden hep aksamalarla kör topal ilerledi. Gazete basılsa bile dağıtacak insan bulamadık. Gazete uzattığımız okuyucu öcü gibi bakıyor, mendille poşetle, eldivenle gazeteyi tutmaya kalkıyordu. Çok zor ve bitmeyecek gibi hisse kapıldığım bir dönemdi.

-Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?

Pandemi sürecinde vatandaşlar mahallelerinde, sokaklarında veya ilçede önemli gelişmeleri bizden öğrendi. Çok büyük rağbet vardı. Elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalıştık.

-Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?

Süreç sancılıydı, veriler biz istemedikçe gelmezdi ama istediğimiz anda hemen ulaştırılıyordu. Günlük vaka sayısı, vefat sayısı ve mahalle mahalle Covid’e yakalananların yoğunluğu bizlerle biz istedikçe paylaşıldı.

-Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?

Gazeteciliğin anındalık ilkesine bağılı olarak, gelişmeleri hızlı bir şekilde okuyucuya ulaştırmak için internet sitemiz ve sosyal medya hesaplarımız için özel içerikler oluşturduk. O dönemde hesaplarımızda ciddi bir takipçi bolluğı yaşandı. Ben tek muhabir olarak görev yapıyorum Covid olduğum 3 aylık sürede baskı olmadı daha çok dijital alanda yayınlarımıza devam ettik.

-Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?

Tuğlanın üstüne yeni bir tuğla daha koymazsanız hiçbir şey olmaz. Pandemi sürecini kör topal atlatabilen yerel gazeteler aynı tas aynı hamam benzetmesi gibi pandemiden önceki çalışma rutinlerine geri döndüler. Kendi çalıştığım gazete üzerinden örnek vermem gerekirse önceki soruda sosyal medya hesaplarımız ile ilgili belirttiklerim ortada. Sosyal medyaya biraz önem vererek tanınırlığımızı arttırdık. Artık gazetemizin sosyal medya hesaplarında haftanın belirli günleri ilçemizin sorunları üzerine canlı yayınlar yapar hale geldik. Tamam pandemide zor bir sınav verdik ama çalışarak didinerek bu sınavı alnımızın akıyla geçtik. Şimdi meyve toplama zamanımız ki biz de onu yapıyoruz gazete olarak.

-Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliğı nasıl etkiliyor?

Kriz dönemlerinin dışında normal yaşantıda dahi ekonomik destek kesildiğinde olumsuz etkiler. Bakın salgın sürecini hep birlikte yaşadık. Nice kapanmaz dediğimiz arkadaşımızın gazetesi kapandı işsiz kaldılar. Akabinde, tam atlattık toparlandık dedik; 6 Şubat deprem felaketi patlak verdi. Herkes cansiperane oradaki kardeşlerimiz için elinde avucunda ne varsa gönderdi. Bu süreçte de gazetelere olan reklam akışı kesildi deprem bölgesine kaydırıldı. Bu durumdan rahatsız mıyım asla değilim ama durum ortada. Ne zaman olağan dışı bir durum varsa bilin ki ilk başta yerel basın o süreçten olumsuz etkileniyor.”

-Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Maalesef çok parlak bir gelecek görmüyorum. Gazetecilik değil ama yerel basın ileride kesin bitecek. Sosyal medya daha doğrusu dijitalleşme varken ayakta kalması zor.

EK-2.3 Katılımcı 3

Görüşme Tarihi: 12/02/2024

- **Demografik Özellikler**

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K3	15	33	Kadın	Gazete Sahibi ve Muhabir	25 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lisans

- **Sorular ve Cevaplar**

- **Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?**

Yerel basının en önemli sorunu Ekonomidir. Ekonominin sorununun kaynağı çalışan ve baskı maliyeti sorunudur. Ekonominin ardından içerik sorunu gelmektedir. Yerel basın olduğumuz için hep aynı konuları işliyoruz bu yüzden içerik sorunumuz çok fazla.

- **Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?**

Olumsuz oldu, gazetem haftalık ruhsata sahip, pandemide gelir olmadığı için aylık bile zor çıktık. Tüm bunların yanında sürekli sokaklarda bulunduğu için bulaşma riskine karşı gazetecilikte bir hayli zordu.

- **Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?**

Resmi ilandan yararlanamıyorum. Özel ilanlardan geçimimizi sağlıyorum. Ayrıca gazetemiz ücretsiz dağıtılıyor. Tek geçimimiz özel ilanlar.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?**

Baskı adedimizde düştü gelirlerimizde düştü. Resmi ilan desteğinden yararlanmadığımız için tek geçim kaynağımız özel ilanlar. Süreç içinde özel ilanlar bir hayli zora düştü. Kişi ve kurumlar zor süreçte ekonomik olarak sıkıntı çektikleri için ilan vermeyi kesmişlerdi.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Vatandaşların yaklaşımı aynıydı, herhangi bir farklılık olmadı. Belki ilçeden kaynaklanıyor. Aynı işi yapan diğer ilçelerdeki arkadaşlar ilgi odağı olmuştu pandemi sürecinde.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Talep etmeden hiçbir kurumdan bilgi akışı olmadı. Pandemi öncesi ilçeyi beraber kalkındırdığımız kurumlar pandemide sırt çevirdi. Verileri istedik bakanlığa sormam gerekli deyip deyip ötelediler. Zordu.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Gelirlerimizin düştüğü baskı yapamadığımız dönemde dijitale yönlendik. Takipçilerimiz hem web sitemizde hem de sosyal medya hesaplarımızda arttı.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Pandemiden önceki halimize geri döndük ama nasıl. Sosyal medya alanında güçlenerek geri döndük. Ekonomik açıdan önlemlerimizi alarak geri döndük. İnşallah bir daha böyle zor bir süreç olursa önlemlerimiz hazır olacak.

- **Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?**

Olağan dışı durumlar, kriz dönemleri veya salgın hastalıklar yerel basının işleyişini olumsuz etkiliyor. Etkilememesi gerekli ama maalesef bu sorunu yaşıyoruz, işimizi yapamıyoruz.

- **Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?**

Yerel basını gelecek vaat eden bir iş kolu olarak görmüyorum. Ama kızıma oğluma çocuğuma bu işi devretmeyi çok isterim ama onların benimi gibi sıkıntı ve cefa çekmesini istemem.

EK-2.4 Katılımcı 4

Görüşme Tarihi: 25/02/2024

- **Demografik Özellikler**

Ko d	Mesleki Deneyi m	Ya ş	Cinsiye t	Gazetede ki Görevi	Görüşm e Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektroni k olma durumu	Eğitim Düzeyi
K4	16	40	Kadın	Muhabir (Çalışan)	30 Dakika	Basılı ve Elektroni k	Lisans (Y.Lisans Öğrencisi)

- **Sorular ve Cevaplar**

- **Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?**

Bence yerel basının temel sorunu eğitimidir. Yüksekokul mezunu olmayan kişilerin medya patronu, muhabir, fotoğrafçı, eşik bekçisi olmasını doğru bulmuyorum. Hiç değilse gazetecilik üzerine sertifikalı eğitim alınması gerektiğini düşünüyorum.

- **Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?**

Olumsuz oldu, gazetecik zordu. Bazı zamanlarda mesleğimizi icra edemedik. Artık yılgınlık gelmişti mesleği bırakma durumuna kadar gelmiştim.

- **Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?**

Resmi ilandan yararlanıyoruz. Özel ilanlarda geliyor. Pandemi sürecinde gelirlerimiz düştü ama geçimimizi sağladık çok şükür. Ama şunu belirtmeliyim ki resmi ilan şartları bir hayli ağır. Bulunduğum ilçenin seçmen sayısı 250 bin, ilçenin

genel nüfusu 1 milyonun üzerinde tüm bu şartlar göz önünde bulundurularak bir baskı adedi belirleniyor. Bu baskı sayısını bulmak gerçekten zor. İlk soruda eğitim sorununa bağlı olarak kendi çalıştığım gazetenin sahibini de eleştirdim ama benim patronum bu süreci alaylı olmasına rağmen iyi yönetiyor.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?**

Resmi ilan aldığımız için baskı adedimizde düşme söz konusu değil. Fakat özel ilanlarımızda düşüş oldu. Yine de ekonomik girdimiz vardı. Resmi ilanı alamayan dostlarımızın gazeteleri kapanmak durumunda kaldı.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Vatandaşların yaklaşımı pandemi öncesinde olduğu gibi yoktu. Destek göremedik. Destekten kastım para değil okuyucu sayısıdır. Biz paramızı zaten resmi ilanlardan karşılıyoruz isteğimiz haberlerimizin okunması sosyal medya paylaşımlarımıza ilgi gösterilmesi

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Zorda olsa veri akışı sağlandı. Bu süreçte tabi ki mesleki tecrübelerimizide konuşturmak durumunda olduk.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Dijital alanda etkindik. Ama pandemi ile birlikte canlı yayın furyası başlattık ve sosyal medyada ciddi takipçilerimiz arttı. Pandemi sonrasında da sosyal medya da aktifliğimiz devam ediyor. İyi bir konumdayız.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Süreci değerlendiren, gazetesine çeki düzen veren basın şu anda etkinliğini koruyarak çalışmalarını sürdürüyor hiç değilse bulunduğum gazete bu şekilde. Ama diğer yandan aynı tas aynı hamam anlayışıyla eski usulle gemisini yüzdüren basın kuruluşları da bulunmakta.

- Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?

Aslında bu süreçler gazete ve gazetecilerin velinimetidir ama gönül ister ki böyle olumsuzluklar olmasın. Diğer taraftan ekonomik yetkinliğe kavuşulduğu sürece kriz dönemleri yerel basın için sorun oluşturmaz.

- Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

16 yıllık gazeteciyim. İşimi seviyorum, yine olsa yine yaparım ama başkasına tavsiye eder miyim kesinlikle etmem. Gelecek vaat eden bir meslek değil. Yerel basın ölmüştü dijitalleşme ile dirilir gibi oldu ama şimdi üzerine toprak atılıyor.

EK-2.5 Katılımcı 5

Görüşme Tarihi: 05/03/2024

• Demografik Özellikler

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K5	24	42	Erkek	Gazete Sahibi	19 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lise

• Sorular ve Cevaplar

- Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Yerel basının temel sorunu ekonomik sorunlardır. Ekonomik sorunların ardından nitelikli eleman sorunu gelmektedir. Benim nitelikli elemandan kastım yüksek okul mezunu olma durumu değildir. İşini lakıyla yalana dolana başvurmada n yapan eleman anlamındadır.

- Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Olumsuz oldu, gazetecilik oldukça zordu. Herkes evinden burnunu çıkaramazken bizler sokaklarda çalıştık. İnsanlar gazeteciliği kolay bir meslek gibi görüyor hele yerel basını önemsemiyor bile. Toplumda bilinç yok maalesef.

- Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?

Resmi ilandan yararlanamıyoruz. Şartları çok ağır. Ben tek başımayım kimseyi istihdam edemiyorum. Bide o ağır şartları yerini getirmek için bin bir zahmet çekemem. Abonelik sisteminden memnunum akmasa da damlıyor. Gazetem çıkıyor, okuyucuma ulaşıyor.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?**

Aslında normal şartlarda abonelik resmi ilan desteği gibi yıllık bir ödeme alıyorsunuz ve yıl boyunca her sayıdan gazetenizi abonenize ulaştırıyorsunuz bir nevi parayı hazır alıp hizmeti arkasından yapıyorsunuz ama Covid sürecinde yenilenmesi gereken abonelikler bir bir geri tepti. Doğal olarak baskı sayısı düştü. Özel ilanlara yoğunlaşalım dedik onlardan da istediğimizi bulamadık. Aşı süreci başlayana kadar 8 sayı baskı yapamadan internet üzerinden yayın yaptım.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Maddi manevi hiçbir yönden yaklaşım olmadı. 8 ay baskı yapamadım da kimse iyi misin yaşıyor musun demedi gazetecilik camiasından tanıdığım okurlarım. Yine de sosyal medya hesaplarımızda takipçi sayımız arttı o yönden olumlu bir gelişme oldu.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Geç ve bir o kadar meşakkatli de olsa verilere ulaşıldı. Biz resmi kurumdan talep ettik, onlar üstlerine danıştı. Üstler olur verdiğinde veriler bizlerle paylaşıldı. Çevre ilçelerde görev yapan yerel gazeteci arkadaşlarla görüştük o süreçte onlar talep etmeden kendilerine veri akışı olmuş. Bizim ilçede yöneticiler bürokrasiyi seviyor ama bürokrasinin de girdiği her iş yavaşlıyor, duruyor.”

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Benim 8 ay baskım olmadı. Tabi ki bu süre zarfından web sitesine ve sosyal medya hesaplarına yüklendim. Hatta haber değeri taşıyor, taşıyor veya bu yerel

haber bu ulusal haber demeden gördüğüm edindiğim haberi, bilgiyi paylaştım. Takipçim hatırı sayılır derecede arttı.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Benim gazetem salgın öncesindeki durumuna geri döndü. Bu tip durumlarda yara almamak için neler yapabilirim diye çok düşündüm ama abonelik yanında özel reklamlara ağırlık vermenin dışında elimden bir şey gelmeyeceğine karar verdim. Gönül ister ki sosyal medya hesaplarımdaki takipçi yoğunluğu biraz daha olsun oradan da bir gelir kapısı açılsın ama maalesef böyle bir durum söz konusu değil.

- **Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?**

Son derece olumsuz etkiliyor. 24 yıllık bir kere bile baskısına sekte vermemiş bir gazete süreç içinde 8 ay kapalı kaldı baskı yapamadı. Benim için çok zor bir durum.

- **Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?**

Sosyal medya çıkana kadar böyle bir düşüncem yoktu ama sosyal medya hayatın odak noktası haline geldiğinden beri önce yerelin daha sonra da ulusalın çökeceğine inanıyorum.

EK-2.6 Katılımcı 6

Görüşme Tarihi: 15/03/2024

• Demografik Özellikler

Ko d	Mesleki Deneyi m	Ya ş	Cinsiye t	Gazetede ki Görevi	Görüşm e Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektroni k olma durumu	Eğitim Düzeyi
K6	8	28	Erkek	Muhabir (Çalışan)	40 Dakika	Basılı ve Elektroni k	Lisans (Y.Lisans Öğrencisi)

• Sorular ve Cevaplar

- Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Bu mesleğin en önemli sorunu alaylı gazetecilerdir. Onların iş bilmez tavırları ve hareketleri yüzünden yerel gazetecilik bir arpa boyu yol kat edememiştir. Benim çalıştığım gazetenin de sahibi lise mezunu ve gazetecilik üzerine hiçbir yetkinliği yok. Bence bunun kökten değişmesi gerekli. Gazetecilik eğitimi almayan hiç kimse ne gazete sahibi olmalı ne de gazetede çalışmalı. Eline eskiden kalem kâğıt alan, şimdilerde de telefon, tablet, bilgisayar alan herkes gazeteci kesiliyor bu yanlış benim emeğime yazık. O zaman neden iletişim fakülteleri var.

- Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Kötü bir etkisi oldu tabi ki. Süreçte bizzat ben iki defa pandemiye yakalandım. Basının işleyişi, hastalığın en pik yaptığı zamanlarda durma noktasına geldi. Çünkü bizlerde hasta olmuştuk.

- **Basın İlan Kurumu’nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?**

İlan desteğinden yararlanmıyoruz. Abonelik üzerinden gelir sağlanıyor. Normal şartlarda çalışan olduğum için ekonomik girdi sağlamak benim görevim değil ama patronum her yaptığım yeni abone üstüne maaşıma ek prim veriyor. Bende ilgisi olan tanıdıklarımı abone yapıyorum.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?**

Abone ve reklam ağımız geniş olduğu için çok fazla baskı adedinde düşme olmadan süreci atlattık. Tek çalışan olduğum için ben hasta olduğumda sayfa sayısı düşürülerek baskılar yapıldı. Tamamen durmasından iyidir.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

İlgi yoğundu çünkü birinci dereceden haber kaynakları bizdik. Gazetenin takipçisi sayısı sosyal medyada arttığı gibi benim şahsi hesaplarımda da gazeteci olduğum için takipçi bolluğu oldu.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Düzenli akış oldu. Gerek Kaymakamlıktan gerek belediyeden hizmetlerin dökümünü istediğimizde hemen geri dönüşler yapıldı. İlçe sağlık zaten biz istemeden kendisi vaka sayılarını vs paylaştı.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Dijital mecra bu süreçte elimiz ayağımız oldu. Pandemi öncesinde daha çok basılı gazetemizde yayınladığımız haberlerin aynılarını internet sitemiz ve sosyal

medya hesaplarımızda paylaşıyorduk. Bu durum pandemi süreci ile birlikte değişti. Pandemide insanların internet kullanımının arttığının farkında olarak elimizdeki tüm olanakları web sitemiz ve sosyal medya hesaplarımıza kaydirdik. Takipçilerimiz günden güne arttı. Şu anda Google reklamlar üzerinden web sitemize ilanlar alıyoruz gelir sağlıyoruz. Gazetenin dönmesi için yeterli mi tabi ki değil ama az da olsa damlayan yeni bir çeşmemiz oldu.”.

- Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?

Salgın öncesindeki durumuna geri döndük. Ama sosyal medya sayesinde bilinirlik tanınırlık arttı iş yoğunluğu arttı.

- Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?

Her işi olduğu gibi gazeteciliği de olumsuz etkiliyor ama yerel gazeteciliği bir tık fazla etkiliyor.

- Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Bu meslekte ne uzarsınız ne kısalırsınız nasıl başlarsanız öyle biter ben bu yüzden insanların bir gün yerel gazeteciliğe sırtını döneceğini, yerel gazetelerin iletişim fakültesi öğrencilerinin zorunlu staj kapılarından başka bir işe yaramayacağını düşünüyorum maalesef.

EK-2.7 Katılımcı 7

Görüşme Tarihi: 25/03/2024

• Demografik Özellikler

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K7	35	55	Erkek	Gazete Sahibi	15 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lise

• Sorular ve Cevaplar

- Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Ekonomi her şeyin başında geliyor. Bakın 33 yıl oldu bu meslekte. Para olmadan maalesef hiçbir şey olmuyor. Eleman olmuyor, teknik donanım olmuyor, baskı olmuyor kısaca olmuyor.

- Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Diğerlerini bilmem ama benim gazetemi olumsuz etkiledi. Benim emekliliğim var, ek bir gelirim var ama yalan yok bir dönem kapatmak istedim gazeteyi. Çok zordu.

- Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?

Zor bir süreç, meslek hayatım boyunca bir kere bile o zor şartları yerine getiremedim ve bu çabalamama rağmen olmadı bir yerden sonra bıraktım resmi ilan zor iş.

- Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?

Düşüş oldu, baskı adedi de düştü. Hatta daha önce ek gelirim var demiştim ek gelirimden de katkıda bulunarak gazeteyi çıkarttığım aylar oldu.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Nötr. İyi olanda var kötü olanda. Bizde abonelik yok, adam destek olmak için para gönderip beni abone yapar mısınız diyordu. Zor bir süreçti. İkinci bir gelir kaynağım olmasına rağmen çok son dönemlerim oldu.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Hiçbir yerden bilgi akışı olmadı. Yetkililer bu süreçte sınıfta kaldı.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Normal süreçte hem basılı hem internet üzerinden yayınlarımız devam ediyordu. Çocukların desteğiyle sosyal medyaya da pandemide taşıdık haberlerimizi. İlginin iyi olduğunu söylüyor çocuklar. Takipçi artışından memnunum.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Salgın sürecinde kapanmayanlar eski günlerine geri döndü.

- **Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?**

Normalde tam iş yapılmalık dönemler ama biz maddi zorluklardan dolayı bu dönemleri zorluklar içinde atlatıyoruz. Kısaca olumsuz etkiliyor.

- **Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?**

Pandemide ben internetten okuyorum deyip gazeteyi almama davranışı ileride karşımıza çıkacak ve doğal olarak bu iş basılı olarak sona erecek...

EK-2.8 Katılımcı 8

Görüşme Tarihi: 05/04/2024

- **Demografik Özellikler**

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K8	12	39	Erkek	Muhabir (Çalışan)	18 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lisans

- **Sorular ve Cevaplar**

- **Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?**

Her alanda olduğu gibi bilgisizlik, alan dışı kulvarlarda boy gösterme bu mesleğin en büyük sorunu. Nerede işsiz güçsüz kalmış adam varsa yerel basına birikmiş, kümelenmiş durumda.

- **Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?**

Tabi ki olumsuz oldu. Sokağa çıkma kısıtlamalarının olduğu dönemde, aynı ilçede hizmet veren birden çok fırıncıya, bakkala verilen izinlerin, yerel gazetecilere verilmedi. Sokağa çıkma yasaklarının olduğu kapanma günlerinde okuyucularımıza yeteri kadar haber ve bilgi akışı sağlayamadık.

- **Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?**

İlan desteğinden yararlanıyoruz. Ama şartları çok ağır. Bir şekilde şartları oluşturup resmi ilan aldıysan gerisi geliyor ama sıfırdan gerekli şartları oluşturmak zor oluyor maalesef.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?**

Resmi ilan aldığımız için baskı adedimizi düşüremiyoruz. Resmi ilanın dışında özel ilan gelirlerimiz ciddi şekilde düştü, çoğu zaman sadece resmi ilanlardan sağladığımız gelirle çalışmalarımızı sürdürdük.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Yaklaşımları iyiydi ama nasıl iyiydi. Özel içerik ürettiğinde, salgınla ilgili genel paylaşımların yanında adamın sokağı mahallesi ilçesi ile ilgili özel bilgiler verdiğimiz sürece iyiydi.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Yaşamadık gerek Kaymakamlıktan gerek Belediyeden gerekse ilçe Sağlık Müdürlüğünden verilere ulaştık. Aynı hassasiyeti sokağa çıkma kısıtlamasında basına izin verilmesi yönünde de istedik ama yerine getiremediler.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Gazete olarak pandemi öncesinde de dijitale özel içerikler ürettiyorduk. Bunun meyvesini pandemiye topladık. Takipçi sayımız süreç içinde değil birdenbire arttı.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Yerel basında son durum şudur ki; pandemi sonrasında ama öyle ama böyle herkes dijitale yöneldi. Baskı alanında masraflardan dolayı düşme oldu. Hatta gazete boyutları bile düştü. Arkadaşların bazıları gazete basımını tamamen durdurarak aylık gazete için harcadıkları masrafları web site ve sosyal medyaları

için özel içerik üretmeye ayırdı ayrı bir gelir kaynağı oluşturdu kendilerine. Ama bizim gibi tek başına olmayan çalışanı olan gazeteler için bu durum söz konusu değil. Elde edilen kazan. Bir çalışanı istihdam etmeye yetecek ölçüde değil.

- **Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?**

Kriz dönemleri tüm insanlığı tüm iş kollarını olumsuz etkiler bizi de doğal olarak olumsuz etkiledi.

- **Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?**

Maalesef severek çalışmama, üzerinde kafa yormama ve eğitimimi en üst seviye de bu alanda yapmama rağmen gelecek vaat eden bir meslek değil. Elbet bir gün kuruyup gidecek.

EK-2.9 Katılımcı 9

Görüşme Tarihi: 10/04/2024

• Demografik Özellikler

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K9	18	36	Erkek	Gazete Sahibi	22 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lisans

• Sorular ve Cevaplar

- Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Her alanda olduğu gibi bilgisizlik, alan dışı kulvarlarda boy gösterme bu mesleğin en büyük sorunu. Nerede işsiz güçsüz kalmış adam varsa yerel basına birikmiş, kümelenmiş durumda.

- Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Covid-19 küresel salgını sürecinde, etkinliğe kavuşan anlık sayfalar, yerel basının işleyişine olumsuz etki etmiştir. Vatandaşlar, ilçemizde yaşanan; denk gelip, kayıt altına aldıkları fotoğraf ve videoları anlık sayfalar ile paylaşarak içerik üretilmesine katkı sunmaktadırlar. Bu yüzden anlık sayfalar, dijital platformlarda yerel basından daha fazla rağbet görmektedir. Fakat bu sayfalarda yapılan paylaşımların meslek etiğinden uzakta, denetime tabi tutulmadan yapıldığını ifade etmek isterim.”

- Basın İlan Kurumu’nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?

Resmi ilan desteğinden yararlanmıyoruz. Gelirlerimiz özel ilanlardan oluşmakta.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?**

Oldu gelirler düştüğü için baskı adedi de düştü. Ama baskımız durmadı.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Süreç içinde varlıkları da yoklukları da birdi. Baskı olarak her ay bin kadar gazete basıyoruz. Pandemi de bu sayı önce 500'e daha sonra 100'e kadar düştü. İnanır mısınız 100 adet gazete bastığım o dönemden sıkıntılı dönemden kalma elimde hala dağıtamadığım gazete var. Gazetemiz ücretsiz olmasına rağmen hiç ilgi görmedik maalesef.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Zorluk yaşamadık. İstedığımız bilgiler elimize sorunsuz ulaştı. Belki bu durum ilçeden ilçeye fark edebilir çünkü diğer ilçelerde basına zorluk çıkarıldığını duymuştum.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

Günümüzde dijitalleşme olmadan bu işi yapmak imkânsız hale geldi. Pandemi de bu sürecin hızlanmasına vesile oldu. Takipçi sayım arttı. Şu an Facebook, Twitter ve Instagram'da 15 bin takipçim söz konusu.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Salgın sonrası yerel basın işleyişi bence değişti. Daha serbest olan düzen, pandemide yaşanan hayati durum sonrası daha ciddileşti. Lakayt düzen yerini ciddi bir ortama bıraktı.

- Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?

Kriz dönemlerinde gazetecilik bir hayli zor oluyor. Bunu bizzat yaşamış bir gazeteci olarak söylemeliyim ki kriz dönemlerine olan tedbirsizlik çok acil müdahale edilmesi gereken bir konu.

- Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Değil yerel gazeteciliği genel anlamda gazeteciliğin elbet bir gün sona ereceğini düşünüyorum.

EK-2.10 Katılımcı 10

Görüşme Tarihi: 12/04/2024

• Demografik Özellikler

Kod	Mesleki Deneyim	Yaş	Cinsiyet	Gazetedeği Görevi	Görüşme Düzeyi	Gazetenin Basılı veya Elektronik olma durumu	Eğitim Düzeyi
K10	11	43	Kadın	Muhabir (Çalışan)	32 Dakika	Basılı ve Elektronik	Lise

• Sorular ve Cevaplar

- Yerel Basının temel sorunlarını gazetenizi göz önünde bulundurarak ifade edebilir misiniz?

Gelişen iletişim teknolojileri kapsamında basının dijitalleşmesine bağlı olarak, meslek etiğinde yaşanan aksaklıklar ve yine dijitalleşme ile birlikte hukuksal açıdan gazeteler ve çalışanlarının çok daha fazla yükümlülükler ile karşı karşıya kalması yerel basının en önemli sorunudur.

- Yerel basının işleyişine Covid-19 pandemisinin etkisi nasıl oldu, bu süreçte gazetecilik nasıldı?

Olumsuz oldu. Ben tek başına çalışan bir muhabirim. Hasta olduğum dönemde işleyiş tamamen durdu. Gazete boşluğa düştü. Garip bir ortamdı.

- Basın İlan Kurumu'nun sağladığı resmi ilan desteğinden yararlanıyor musunuz?

Resmi ilan desteğinden yararlanmıyoruz. Gelirlerimiz sadece reklamlardan oluşmakta.

- Covid-19 pandemisi sürecinde ilan gelirlerinizde ve baskı adedinizde bir düşüş oldu mu?

Hem ilan gelirleri düştü hem de baskı adedimiz düştü. 1 ay baskı yapamadık.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde, vatandaşların yerel basına yaklaşımı nasıl oldu? Gazeteniz üzerinden değerlendirebilir misiniz?**

Özel bir ilgileri olmadı. Her zamanki okuyucu gazete arasında geçen bir süreç oldu.

- **Covid-19 pandemisi sürecinde yerel basının haberlerini oluştururken salgının seyri ile ilgili teknik verilere ulaşmada zorluk yaşadınız mı? Siz süreç içinde bilgilere nasıl ulaştınız?**

Biz istemedikçe bilgi akışı olmadı. İstedığımızda bilgilerde herhangi bir eksiklik yoktu.

- **Pandemi sürecinin yerel basının dijitalleşmesine nasıl bir etkisi oldu? Gazetenizin internet sitesi veya sosyal medya hesaplarında takipçi artışı oldu mu?**

İster istemez sosyal medyaya yüklendik takipçi sayımız çok arttı. İlgiden çok memnunuz.

- **Salgın sonrası, sizce yerel basının son durumu nedir?**

Yerel basının değişimi söz konusu değil. Pandemi sürecinde baskı ve dijital alanda kendini geliştiren gazeteler pandemi sonrasında yürüdü gitti.

- **Sizce yaşanan salgın ve deprem gibi krizler gazeteciliği nasıl etkiliyor?**

İmkanlar olduğu sürece kriz dönemlerinde gazetecilik bence güzel ama ekonomi yok, bilgi yok, makine ses kayıt cihazı gibi elektronik cihaz eksikliği var o zaman tabi ki kötü.

- **Yerel basının geleceğini nasıl görüyorsunuz?**

Yerel gazetecilik bitti gelecek vaat etmiyor.